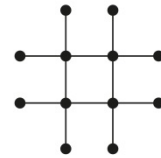

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSFAKULTET

VID

Diakoni i soloppgangens land

Hvilken diakoniforståelse og diakonipraksis kommer til uttrykk i
Vest Japan Evangelisk Lutherske Kirke?

Marius Bergersen

Veileder

Professor emeritus Kjell Nordstokke

VID vitenskapelige høyskole

Det teologiske Menighetsfakultet

MADIA 599 Masteravhandling (30 ECTS)

Master i diakoni

Mai 2016

Forord

Det kjennes naturlig og riktig å starte resultatet av mitt masterstudium med å takke.

Takk til min kjære Karoline for at du har vært med meg igjennom hele prosessen, reisen til Japan hadde ikke vært det samme uten deg. Takk for tilrettelegging, støtte og kjærighet.

Takk til Kjell Nordstokke for veiledning, engasjementet, grundige tilbakemeldinger, og all kunnskapen du har delt med meg gjennom prosessen.

Takk til Kari Opperud for hjelp og støtte gjennom hele prosessen. Kulturelle tanker, ideer, tolkning og oversettelse, oppgaven hadde ikke vært mulig å gjennomføre uten deg.

Takk til medstudenter
for gode diskusjoner, inspirerende samtaler og fellesskap i oppturer og nedturer.

Takk til informantene i Vest Japan Evangelisk Lutherske kirke
som var med å gi viktig og nyttig informasjon.

Takk til Ingar Takanobu Hauge for språkvask og korrektur.

Til slutt vil jeg takke Norsk luthersk misjonssamband
som har gjort det mulig å gjennomføre reisen og intervjuene i Japan.

Dette har vært en spennende, lærerik, slitsom og givende reise.

Tusen takk!

どうもありがとうございました!

Domo arigatou gozaimashita!

Marius Bergersen.

Oslo, våren 2016

Sammendrag

Studien omhandler diakoniforståelsen og diakonipraksisen i Vest Japan Evangelisk Lutherske Kirke.

Problemstillingen:

Hvilken diakoniforståelse og diakonipraksis kommer til uttrykk i Vest Japan Evangelisk Lutherske Kirke?

Metode:

Kvalitative data ble samlet inn i Japan i form av semistrukturerte intervju. Åtte personer med tilknytning til kirkesamfunnet og som kunne bidra med mye informasjon om temaet ble utvalgt og intervjuet.

Bakgrunn

Min personlige bakgrunn er fra Norsk luthersk misjonssamband, og de samarbeider med den Vest Japan Evangelisk Lutherske Kirken i Japan. Fra de norske misjonærene hørte jeg om forvirring og usikkerhet om diakonibegrepet og forståelsen i de japanske menighetene. Jeg hørte om mye godhet i menighetene, men at diakonibegrepet var fremmed og lite brukt i den japanske konteksten.

Resultat

Diakoniforståelsen har et sterkt rotfeste i tjenestebegrepet som skaper usikkerhet og frykt for diakonibegrepet. Likevel viser de en forståelse for diakoni som karitativ tjeneste gjennom praksisen som utøves i menighetene og gjennom virksomhetene. Mye diakonal praksis skjer, men blir ikke satt ord på som diakonalt. Mangel på kompetanse skaper en spenning mellom vid og smal diakoniforståelse, og mellom frivillige og profesjonelle som diakonale utøvere. Gjennom utdanning og opplæring ved å vise til den allerede etablerte praksisen som hjelper mennesker, vil menighetene få en bredere forståelse for at mye som allerede skjer er diakonalt. Dette kan føre til en klarhet i når noe er diakonalt, og hvem som utøver diakoni, slik at spenningene i diakoniforståelsen kan opphøre.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	6
1.1	<i>Bakgrunn for valg av tema</i>	6
1.2	<i>Temaets aktualitet</i>	6
1.3	<i>Problemstilling</i>	7
1.4	<i>Avgrensning</i>	7
1.5	<i>Terminologiske utfordringer</i>	7
1.6	<i>Begrepsforklaring</i>	8
1.7	<i>Oppgavens oppbygning og struktur</i>	8
1.8	<i>Oppsummering</i>	8
2	Vest Japan Evangelisk Lutherske Kirke (VJELK)	9
2.1	<i>Historie og aktuell situasjon</i>	9
2.2	<i>Struktur</i>	11
2.2.1	Diakoni som uttrykt i strukturen	12
2.3	<i>Diakonal praksis</i>	13
2.3.1	I menighetene	13
2.3.2	Diakonale tiltak eller virksomheter	14
2.4	<i>Diakoniforståelse i måldokumentene</i>	16
3	Metode	17
3.1	<i>Kvalitativt forskningsintervju som metode</i>	17
3.1.1	Utvalg	18
3.1.2	Informantene	18
3.1.3	Gjennomføringen	19
3.2	<i>Observasjoner</i>	19
3.3	<i>Transkriberingen</i>	19
3.4	<i>Utfordringer</i>	20
3.4.1	Forskerrollen	20
3.4.2	Tolk	20
3.4.3	Etiske vurderinger	20
3.5	<i>Fra transkripsjon til empiri</i>	21
3.6	<i>Analyseprosessen</i>	21
3.7	<i>Pålitelighet og troverdighet</i>	22

4	Teori	23
4.1	<i>Diakoni i kontekst fra Det lutherske verdensforbund</i>	24
4.1.1	Definisjon av diakoni	25
4.1.2	Diakonien kontekst	25
4.1.3	Diakoni som en integrert del av å være kirke	25
4.1.4	Praktisering av diakoni	27
4.1.5	De ulike formene for diakonal praksis	27
4.1.6	Diakonale aktører	29
4.1.7	Opplæring og utdanning i diakoni	30
4.2	<i>Plan for diakoni av Den norske kirke</i>	30
4.3	<i>Tro virksom i kjærlighet av Norsk Luthersk Misjonssamband</i>	33
4.4	<i>Oppsummering</i>	35
5	Presentasjon av intervjuene	36
5.1	<i>Presentasjon av informantene</i>	36
5.2	<i>Mine informanternes forståelse av diakoni</i>	37
5.3	<i>Hvem er diakonien for</i>	40
5.4	<i>Hvordan utøves det</i>	42
5.5	<i>Hvem utøver diakoni</i>	47
5.6	<i>Utfordringer for diakonale virksomheter</i>	50
5.7	<i>Opplæring i diakoni</i>	51
6	Analyse	53
6.1	<i>Diakoniforståelsen</i>	53
6.1.1	Den grunnleggende diakoniforståelsen til informantene	53
6.1.2	Hvem er diakonien for	55
6.1.3	Hvordan utøves det	57
6.1.4	Hvem utøver diakoni	59
6.1.5	Utfordringer for diakonale virksomheter	63
6.1.6	Opplæring i diakoni	64
6.2	<i>Diakoniforståelsen vurdert ved hjelp av SWOT-analyse</i>	64
7	Oppsummering og konklusjon	69
8	Kilder	70
9	Vedlegg	72

1 Innledning

Ved å skrive denne oppgaven ønsker jeg å få et innblikk i diakoniforståelsen og praksisen i *Vest Japan Evangelisk Lutherske Kirke* (VJELK)¹. Dette kapittelet er innledningen til oppgaven og består av bakgrunn for valg av tema, temaets aktualitet, problemstilling, avgrensning, terminologiske utfordringer, begrepsavklaringer, og oppgavens oppbygging og struktur.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Diakonibegrepet og diakoniforståelser er noe som har fascinert meg siden jeg startet på diakonistudiet. Organisasjoner, kirkesamfunn, og skoler kan ha variert tolkning og forståelse av hva diakoni er. Jeg reiser snart ut som misjonær til Japan, og kommer til å arbeide i VJELK mens jeg er ansatt i *Norsk Luthersk Misjonssamband* (NLM). Når jeg snakket med misjonærene om diakoni i VJELK, fikk jeg høre at det var et fremmed begrep for japanerne. Nestekjærlighetsbegrepet som vi er godt kjent med i Norge, var vanskelig å bruke i den japanske konteksten og var fremmed for mange. Samtidig hørte jeg om godhet i menighetene, diakonale virksomheter i kirkesamfunnet, og vurderinger om å starte opp en bachelor i diakoni på *Kobe Lutheran Theological Seminary* (KLTS). I tillegg til alt dette ble jeg fortalt at menighetsrådsmedlemmene kunne bli beskrevet som diakoner, på grunn av et japansk begrep som kunne oversettes til det. Dette er noen av faktorene som gjorde at jeg følte en trang til å reise ut, gjøre intervju, undersøke, og skrive om dette temaet.

1.2 Temaets aktualitet

VJELK har ingen diakonidefinisjon, eller dokumenter som sier noe om diakoniforståelsen i kirkesamfunnet. De nevner heller ikke begrepet diakoni i lovene sine, men de har diakoni uttrykt i sin 10-årsplan. Dette gjør meg nysgjerrig på hva de ønsker å satse på, og oppnå med dette. I tillegg til dette vedtok NLM i 2015 en ny strategimelding for diakoni, "*Tro virksom i kjærlighet.*" Derfor er det aktuelt for NLM at de får større innsikt i hvilken diakoniforståelse og satsning som finnes i VJELK, som de har nært samarbeid med.

---

¹ Jeg kommer til å bruke det norske navnet i oppgaven. Det japanske navnet er Nishi Nihon Fukuin Rūteru Kyōkai.

1.3 Problemstilling

Problemstillingen som skal besvares i denne masteroppgaven er:

Hvilken diakoniforståelse og diakonipraksis kommer til uttrykk i Vest Japan Evangelisk Lutherske Kirke?

1.4 Avgrensning

Begrensningen i oppgaven ligger i det utvalg av informanter jeg har gjort, hvilke spørsmål jeg har stilt, og at dette ikke er en studie som er ment å dekke hele temaet diakoni i VJELK. Oppgaven må regnes som begrenset i og med at studien har tatt for seg åtte kompetente personer, som jeg har fått råd om har erfaringer og innsikt på feltet. Oppgaven består ikke av det den jevne menighet sier, og er ikke representativ for alle medlemmene. Studien kan likevel være med på å belyse en større diskusjon om diakoniforståelsen i VJELK. Studien vil være diakonifaglig, og på grunn av oppgavens omfang har det ikke vært mulig å tatt hensyn til sosialvitenskapelige spørsmål. Jeg har likevel prøvd å ta hensyn til grunnleggende kulturelle forskjeller der jeg har vært klar over det.

1.5 Terminologiske utfordringer

Jeg kommer til å bruke japanske termer der det er relevant for diskusjonen. I disse tilfellene vil jeg bruke latinske bokstaver, og alltid oversette eller forklare. Jeg kommer til å bruke Hepburn romaniserings-systemet². Det betyr at lange vokaler blir skrevet som ō (f. eks. hōshi) og ū (f. eks. Rūteru).

For japanske ord som brukes vil oversettelsen stå i parentes etter ordet første gangen det brukes. De står også på et eget ark med oversettelsene som vedlegg. De fleste oversettelsene vil være hentet fra Haig & Nelson (1997), men de jeg ikke fant der vil enten være oversatt av tolken eller beskrevet med kildehenvisning.

---

² Som forklart i The New Nelson Japanese-English Character Dictionary (Haig & Nelson, 1997)

1.6 Begrepsforklaring

Jeg ønsker kort å redegjøre for hvordan jeg forstår *diakoniforståelse* i denne oppgaven. Forståelse er et svært sammensatt fenomen ut ifra et hermeneutisk perspektiv. Alle er preget av tidligere erfaringer og kunnskap, og alt inngår i tolkningsprosessen og preger vår forståelse (Gilje og Grimen, 1993). Forståelsen kan være preget av planer, tradisjon og hva en er vant til å tenke på som diakoni. Diakoniforståelsen kan sies å komme til uttrykk på to måter: Den ene er det som skrives i lover og planer, mens den andre er hvordan forståelsen uttrykkes i praksis. Diakoniforståelse vil derfor i denne oppgaven være hvordan diakonien blir prioritert og kommer til uttrykk i planer og strategier, og hvordan forståelsen til informantene mine kommer til uttrykk gjennom svarene og praksisen sin.

1.7 Oppgavens oppbygning og struktur

Kapittel 2 gir en innføring i VJELKs historie og nåværende posisjon

Kapittel 3 redegjør for metoden jeg har benyttet.

Kapittel 4 presenterer teorien jeg har benyttet.

Kapittel 5 presenterer jeg materialet fra intervjuene.

Kapittel 6 består av analysen, som er delt i to. Først en analyse og drøfting av funnene i lys av teorien som er presentert. Så vurderes diakoniforståelsen ved hjelp av SWOT-analyse.

Kapittel 7 inneholder konklusjonen.

1.8 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg presentert bakgrunn for valg av tema og aktualiteten, problemstilling, avgrensning, terminologiske utfordringer, begrepsavklaringer og oppgavens oppbygning og struktur.

2 Vest Japan Evangelisk Lutherske Kirke (VJELK)

I dette kapittelet skal jeg presentere VJELKs historie og aktuelle situasjon, struktur, diakonien som uttrykkes i strukturen, diakonal praksis, og diakoniforståelsen i måldokumentene. Denne fremstillingen er stort sett basert på NLM-misjonærenes egne fremstillinger, og har ingen spesiell kritisk vinkling. Jeg har vurdert dette og anser det som uproblematisk siden det skal bare være en fremstilling av kirkesamfunnet, konteksten og det diakonale arbeidet som finnes.

2.1 Historie og aktuell situasjon

I dag består VJELK av 41 menigheter med tilsammen 3815 medlemmer. I 2015 var det 57 som ble døpt (VJELK, 2015). For å gi en innføring i konteksten og den aktuelle situasjonen ønsker jeg kort å presentere viktige historiske hendelser, både før opprettelsen av kirkesamfunnet i 1962 og etter.

De første misjonærene fra NLM³ som reiste til Japan i 1948 hadde tidligere vært i Kina før landet ble lukket for misjon. Allerede i 1950 ble Japan vedtatt som misjonsmark, da var det åtte misjonærer på feltet (Boganes, 1991). Arbeidet i Japan fulgte i starten modellen fra Kina med misjonsstasjoner og distrikter i tilknytning til stasjonene. Fra starten av lå det i planene at det måtte dannes en nasjonal kirke så fort som mulig. I løpet av de første årene var det fokus på evangelisering og bibelundervisning. Flere lokalmenigheter ble startet opp, og mange av de hadde også barnehager. Søndags formiddagsmøter, søndagsskole, barnemøter, katekismeundervisning, bønne- og vitnemøte var mange av menighetenes ukesaktiviteter. Jeg har ikke fått tilgang på noe materiale for å se om det var andre alternative modeller som ble vurdert eller om de høstet erfaringer fra menighetsvekst i Japan fra andre misjonsorganisasjoner før de valgte denne modellen.

Bibelskolen, *Kobe Lutheran Bible Institute* (KLBI) ble startet i 1950 for å utdanne medarbeidere til tjeneste som evangelister og bibelkvinner⁴, og være et tilbud for kristne ungdommer i alminnelighet. I tillegg ble det teologiske seminaret⁵, KLTS opprettet i 1957 for å utruste gode medarbeidere. De utdannede forstandere, noen ble lokale ledere og pastorer, andre

---

³ Het frem til 1950 ”Det norske lutherske Kinamisjonsforbund”

⁴ Bibelkvinne er en tjeneste som ble videreført fra arbeidet i Kina. Det var både en omsorgstjeneste og en undervisningstjeneste. De hadde blant annet ansvar for søndagsskolearbeidet (Redse, 2014: 39).

⁵ Skolen var i utgangspunktet kalt forstanderskolen. Forstander i denne sammenhengen er brukt om pastor, en norskspråklig terminologi NLM hadde adoptert fra Frikirken.

ble etter hvert valgt som eldste i menighetene. Dette var med på å danne grunnlaget for et nytt kirkesamfunn (ibid.: 124). Jeg har ikke funnet noe informasjon om det ble undervist i diakoni på denne tiden.

Den 17. mars 1962 ble VJELK organisert. Det ble valgt en presbyteriansk kirkeordning, der lokalmenighetene har selvstyre innenfor de rammene som ble bestemt. Kirkeforfatningen til NLM fra Kina⁶ ble lagt til grunn for kirkeforfatningen de ønsket i Japan. Tjenesteordningen besto *i utgangspunktet* av fire forskjellige tjenester i kirkene: pastor, evangelist, eldste og diakon, men lærer ble lagt til i utarbeidningen (Redse, 2014). Diakonen ble i denne sammenhengen en som tok seg av menighetens økonomiske og praktiske spørsmål og tilså de fattige i menigheten, mens eldste ble regnet som en med hyrdetjeneste (ibid.). Når kirkesamfunnet ble opprettet var det bare forstander, evangelist og lærer som ble nevnt som kirkens arbeidere. Eldste og diakon ble tatt bort som formelle tjenester i konstitusjonen til VJELK. Kirkestyret besto av fem medlemmer, hvor minst to skulle være eldste for å sikre at det var lekfolk i styre (Boganes, 1991).

Da VJELK ble opprettet fortsatte de samarbeidet med NLM. Samarbeidsordningen lå mellom ytterpunktene integrasjonslinjen og parallellinjen, men nærmest parallellinjen. Dermed ønsket de å arbeide mot at VJELK skulle bli så selvstendig som mulig, men at de samarbeidet parallelt. I dag har VJELK ansvar for alle japanske arbeidere i menighetene, menighetene står for økonomien hos seg selv, men er eid av VJELK og kan søke om midler til støtte. VJELK får i stor grad være med å bestemme hvor misjonærene som sendes ut skal bli plassert. Dette gjøres gjennom kontaktkomiteén som ble opprettet i 1989 (Boganes, 1991).

Kirken fortsatte å vokse etter den ble opprettet, men har ennå ikke nådd 50 menigheter, som var målet innen år 2000. Et annet mål som kan nevnes for år 2000 var å ”legge mer vekt på en menighetsdiakoni som er integrert i evangeliserings- og menighetsarbeidet” (Solheim 2002: 139). Nye arbeid ble startet ut fra en eller flere lokalmenigheter, og misjonen kunne gå inn med mannskap og midler på nye steder. VJELK fortsatte arbeidet som allerede var startet av NLM, og overtok etter hvert alt det økonomiske ansvaret, men NLM er med og støtter økonomisk på KLTS, KLBI, leirstedet Hiruzen og radioarbeidet (ibid.).

---

⁶ På feltet i Kina hadde de adoptert i hovedsak Den evangelisk lutherske frikirkens liturgi og firdelte tjenstedifferensiering med en del endringer.

I 1968 begynte Finnish Lutheran Mission (FLM) å sende ut misjonærer, men da gjennom NLM, og dermed også i samarbeid med VJELK. Samarbeidet ble brutt mellom 1975 og 1989, da seks av misjonærene gikk over til Finnish Lutheran Overseas Mission (FLOM). Samarbeidet mellom VJELK og både FLOM og FLM har styrket seg etter 1989 (Samtale 25.04.16 med Lauri Palmu, misjonær utsendt fra FLM). I 2010 ble et samarbeid med Samband Islendskra Kristnibodsfélaga (SIK) startet (Samtale med Kari Opperud 10.05.16).

Det er seks misjonærer som er utsendt av NLM, to fra SIK, ni fra FLM, og en misjonær fra FLOM. Stedlig representant fra NLM bor i Norge, men reiser til Japan noen ganger i året, frem til ny stedlig representant ansettes høsten 2016. Hilka Kokkonen er en av de tidligere finske misjonærene som bør nevnes, som blant annet forfattet et dokument om diakoni som ble brukt som lærebok. Det er 20 år siden, og jeg har ikke fått mulighet til å ta hensyn til det her i oppgaven, men ønsker å nevne at det finnes og at det har blitt brukt på KLTS også i de senere årene. Misjonærene er spredt rundt geografisk, og er med på å støtte og styrke de lokale menighetene. De kan ha engelskundervisning, bibelgrupper og studentarbeid, og hjelpe til med virksomheter m.m. De er også med i varierte styrever, som f. eks. for barnehage og KLTS.

2.2 Struktur

For å gi en kort innføring i strukturen til VJELK har jeg brukt noen punkter fra konstitusjonen og vedtektene til VJELK, revidert utgave fra 30.09.2013. Disse har jeg fått oversatt av Kari Opperud⁷.

Kirkens øverste organ er det årlige årsmøtet. Kirkestyret består av seks medlemmer, hvorav minst to skal være eldste. President, vise-president, sekretær og kasserer velges direkte av årsmøtet. Kirkesamfunnet er juridisk registrert som ”en religiøs person”⁸. Hvis det skulle oppstå splittelse i en menighet, tilhører da eiendom og kirkebygg VJELK, og kan ikke ”deles” mellom de uenige partene. Kirkepresidenten står registrert som leder av kirkesamfunnet. VJELK har også en administrativ leder i delstilling, det vil si en som også er prest i en menighet.

---

⁷ Kari Opperud har vært tolk og oversatt både kultur og språk. Hun har vært med som en ekstreveileder i forhold til den japanske konteksten gjennom hele oppgaven. Se vedlagt CV for hennes kompetanse.

⁸ Les mer om ”Religious Juridical Persons Law” her:

https://en.wikipedia.org/wiki/Freedom_of_religion_in_Japan

Kirkesamfunnet er arbeidsgiver for arbeiderne. Titlene som brukes er pastor/prest (*bokushi*), lærer og evangelist. VJELK har også eldste-system. En eldste assisterer presten i driften av menigheten. VJELK har også sendt misjonærer til andre land. Pastorene lønnes av lokalmenigheten. Etter tre år og ett semesters utdanning fra KLTS, har de først ett års prøvetid og så minst ett år hvor de jobber med en avhandling, har prøvepreken m.m. før de blir godkjent og kan innvies. (Nå for tiden har de fleste universitetsutdanning før de begynner på KLTS.) Det er bare menn over 25 år som kan bli pastorer og eldste. De fleste pastorer har ansvar for flere menigheter, underviser eventuelt på KLTS og KLBI eller er med i radioarbeidet ved siden av hovedansvaret for menigheten sin.

Hver enkelt lokalmenighet har menighetsråd, der prest og eventuelle eldste deltar. Menighetsrådet (*yakuinkai*) velges hvert år på årsmøtet. Både kvinner og menn kan velges som *yakuin* (menighetsrådsmedlem), men de må ha vært kristne i minst tre år og være minst 22 år. Lokalmenighetene har som mål å bli økonomisk selvstendig. Det finnes både store og små menigheter i VJELK.

Menighetene i VJELK har status som første-, andre-, tredje- eller fjerdegrads menigheter. Alle betaler 10% av sine årlige inntekter til VJELK sentralt.

En førstegrads menighet har minst 40 nattverdberettigede medlemmer, minst én eldste, bærer alle driftskostnader og pastorens lønn, samt sender ekstra bidrag til VJELK (dvs. hjelper til med lønnsbidrag til små menigheter som ikke makter å betale full lønn til sin pastor).

En andregrads menighet har minst 20 nattverdberettigede medlemmer, bærer alle driftskostnadene og store deler av pastorens lønn.

En tredjegrads menighet har minst fem nattverdberettigede medlemmer, bærer alle driftskostnadene og en del av pastorens lønn.

En fjerdegrads menighet er nærmest en prekeplass, en menighet i «startgropa».

2.2.1 Diakoni som uttrykt i strukturen

Jeg har prøvd å finne ut om diakonien kommer til uttrykk i strukturen, og kommer til å nevne kort hva som står i konstitusjonen. Jeg har fått hjelp av Kari Opperud til å lete og oversette. I tillegg kommer jeg her til å definere noen japanske begreper som også fremkommer i intervjuene, ut i fra VJELK sin formelle forståelse.

I konstitusjonen (VJELK 2013) er begrepet *diakoni* ikke brukt. På den andre siden blir i kapittel 5, paragraf 10 "sosialt arbeid" (*fukushi*) nevnt som punkt (8) i en liste med 12 punkter som sier noe om mulige oppgaver i kirkesamfunnet. I del fire, som omhandler lokalmenighetene, i kapittel syv om nådegaver og "hōshi" står det i paragraf 14, punkt (3) om oppgavene til "shitsuji". Der nevnes blant annet "*fukushi*".

Bokushi / 牧師 = pastor, prest

Bokkai / 牧会 = hyrdeansvar. Brukes ofte i betydningen *Pastoral care*, og er derfor interessant å se hvordan informantene forstår dette i forhold til diakonien.

Chōrō / 長老 = eldste (tettere forhold til presten enn "yakuin". En eldste forretter nattverden når presten er forhindret fra å gjøre det.)

Yakuin / 役員 = menighetsrådsmedlem

Shitsuji / 執事 = også brukt om menighetsrådsmedlemmene (betyr oversatt *diakon*)

Yakuinkai / 役員会 = menighetsråd

Hōshi buntan / 奉仕分担 = fordeling av arbeidsoppgaver i menigheten

2.3 Diakonal praksis

I dette underkapittelet skal jeg ta for meg den diakonale praksisen som er i menighetene, og de diakonale virksomhetene i VJELK. Jeg har tatt utgangspunkt i det som jeg har observert, hørt om fra misjonærene, og de jeg intervjuet. Dermed vil det nok ikke være garanti for rene fakta, men vil kunne gi et innblikk i hvordan menighetene fungerer, og hvilke diakonale virksomheter som finnes i VJELK.

2.3.1 I menighetene

I de 41 lokalmenighetene er det store variasjoner innenfor størrelse, antall medlemmer og aktiviteter. Det som er mest vanlig er gudstjeneste søndag formiddag, bønnemøte, kor, husmøter og forening i løpet av uken. Lokalmenighetene har også menighetsrådsmøte en gang i måneden. Det er ikke alle menigheter som har søndagsskole på grunn av få eller ingen barn tilstede. Ungdomsarbeid er heller ikke alle som har, men de største menighetene med mest ressurser har det. Kveldsgudstjenester er det også noen menigheter som har, hvis det er mange medlemmer som arbeider på dagtid om søndagen. Alle menighetene arbeider for å være

inkluderende og ta godt imot nye. En del av lokalmenighetene har en stor medlemsflokk som er eldre, og ikke så mange barn og unge.

Medlemmene i lokalmenighetene har alle ansvar for at ting blir gjort. Det kan være tjenester som vasking av lokale, møteledelse, ønske velkommen, ta imot nye gjester og servere dem te etter møte. Mange av disse tjenestene står på tjenestelisten (*Hōshi buntan*). Hvilke tanker informantene har om *hōshi buntan* kommer jeg nærmere inn på i presentasjonen av intervjuene.

Presten og eventuelt eldste og misjonær er ofte de som har ansvar for sjelesorg, samtale og veiledning. Det er som oftest de som reiser på sykebesøk og husbesøk, men andre medlemmer kan også bli med på det.

2.3.2 Diakonale tiltak eller virksomheter

Med virksomheter menes aktiviteter som er kontinuerlige, har utarbeidet en form for organisering og struktur, og har en fast og begrenset målgruppe⁹. Aktivitetene må ha kristne personer med ansvarsoppgaver, enten lønnet eller frivillig, og formidle midler på vegne av menigheten eller kirkesamfunnet. Virksomhetene som er med defineres som diakonale av meg, kirken, eller de som leder arbeidet, men det kan være ulik grad av diakoni i virksomhetene.

Radioarbeidet har siden det kom på luften vært en del av VJELK sitt arbeid i Japan. Mange har blitt døpt, og enda flere har fått hjelp igjennom talene. Sendingene er i hovedsak hver morgen klokken 5, heter ”Den lutherske timen”, og lytterne er for det meste eldre. Radioarbeidets sjelesørgeriske perspektiv på sykehus, i fengsler og for allmennheten kan beskrives som diakonalt.

Hiruzen Bible Camp har i dag leirer, møter og avslappingsstevner, og målgruppen er mennesker i alle aldre. Stedet blir også brukt av misjonærene for konferanser og samlinger. De siste årene har det også vært tre helger i året med retreat, der mennesker kan få reise opp og slappe av i en ellers travel hverdag.

Det er i dag to barnehager igjen med tilknytning til VJELK. De har mange barn fra både kristne og ikke-kristne familier. Styret og ledelsen i barnehagene er kristne og ønsker å drive med en

---

⁹ LVF (2010).

kristen profil. De øvrige barnehagene fra NLMs første år i Japan er lagt ned på grunn av for få barn.

Det er i dag to skolefritidsordninger i VJELK. Målsettingen ved virksomheten er dobbel. Hovedmålet er å kunne bety noe for barn som er ensomme når foreldrene er på jobb, og være tilstede for dem gjennom leksehjelp, omsorg og samtale. Det andre målet, som ikke styrer arbeidet men ligger som et håp, er at barna og foreldrene skal bli kristne. Klokken 18 og utover kommer foreldrene og henter barna sine. Hver mandag er det kapelltid, da får barna høre om Jesus. Kapelltiden består av en andakt på 10 minutter, og rundt den har de leker og sang.

Prosjektet for å gi funksjonshemmede en arbeidsplass ble startet da en prest og VJELK så behovet for noe diakonalt arbeid i kirkesamfunnet. Et testamentert hus, medlemmer i VJELK med funksjonshemninger som var på leting etter arbeid, og kallet til å drive diakoni førte til oppstarten av prosjektet i 2006. I prosjektet samler de inn melkekartonger, som blir resirkulert til kort, visittkort, og kalendere. Etter papiret er ferdig trykker de bibelvers og tegninger. Prosjektet finansieres gjennom gaver og salg av egne produkter til medlemmene i kirkesamfunnet, på bestilling eller når de er på møter og har stands. Prosjektet består ikke bare av arbeidsplassen, men de arrangerer turer med de ansatte og andre sosiale aktiviteter. Hver dag før de starter har de en liten stund med bibellesning og bønn.

Dagsenteret og aldersboligen er en virksomhet som ikke eies direkte av VJELK¹⁰, men styret, de ansatte, og en del brukere har nær tilknytning. Det ble startet da tre damer fra VJELK gikk sammen, sendte ut spørreskjema, og fikk svar om behovet for et kristent tilbud til de som ble eldre. De har syv sengeplasser til eldre over 65 år, og dagsenter som er åpent mandag til fredag. Både kristne og ikke-kristne er velkommen. De arbeider ut fra et tydelig kristent menneskesyn og ønsker å nå mennesker med evangeliet, selv om det ikke er et evangeliseringsprosjekt. De har bordbønn, andakt, synger kristne sanger og håper de som kommer innom kan kjenne på en kristen atmosfære. Som dagsenter tilbyr de muligheter for daglig stell, bading i badekar, næringsrik varmlunsj, aktiviteter og hyggelige samtaler.

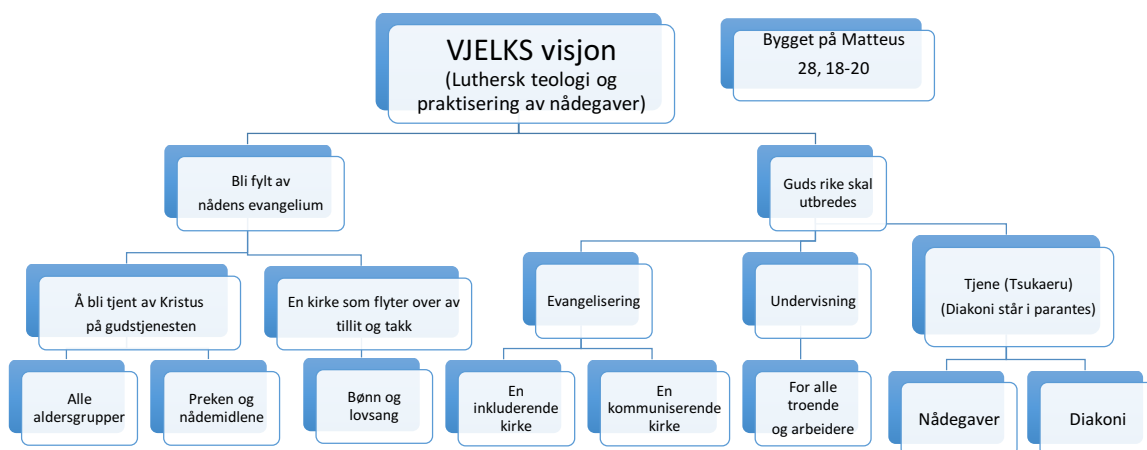
---

¹⁰ Det er registrert som ”Juridisk person”

En kirke i VJELK har tilbud om hjemmeskole for ungdommer med ”*futōkō*.”¹¹ Virksomheten startet for 15 år siden, da lærere fra ungdomsskolen kom til kirken og spurte om de kunne hjelpe til med noen ungdommer. Denne gruppen ungdommer blir ofte sett ned på av samfunnet, og får høre fra foreldre og lærere at de ikke har noen fremtid hvis de ikke går på skolen. Kirken tok utfordringen seriøst og startet med å tilby litt hjelp med skolearbeid og lekser. Ungdommene, som er målgruppen, har også blitt med i barne- og ungdomsarbeidet i ettertid, og har, som de ansatte sier, blitt klar for samfunnet og det evige liv. Virksomheten finansieres av kirken, og hun som er leder er halvveis frivillig med ganske lav lønn. I år var første året på 15 år at det ikke var noen ungdommer som ønsket full oppfølging, så da har de bare leksehjelp.

2.4 Diakoniforståelse i måldokumentene

Jeg har forsøkt å finne diakoniforståelse i måldokumentene, og hva som uttrykkes der. Det må nevnes at det er en svakhet at jeg ikke kan japansk og lete etter dette selv, men det ville fort blitt for stort om jeg skulle hatt en hel dokumentanalyse av målene. Det er et diakoniråd i VJELK, men de omhandler bare saker som gjelder arbeidsplassen for funksjonshemmede. Det ble i 2012 uttrykket fra den daværende presidenten i VJELK at de ønsket mer fokus på diakoni, og at ”Kirkene må være preget av omsorg, og vi kan spesielt tenke på de mange eldre som trenger hjelp og omsorg” (Solheim, 2012). I 10-årsvisjonen til VJELK står diakoni i parentes under det å tjene, som holder til på armen ”Guds rike skal utbredes”, se figur 1.

Figur 1. Illustrasjon av 10-års visjonen til VJELK 2016-2025 (VJELK, 2015: 9).

¹¹ Futōkō, ut ifra den grunnleggende forståelsen, betegner studenter som ikke går på skolen. Som et sosialt problem refererer det til barn som har utviklet en fobi, og ikke kan gå på skolen uten å oppleve store smerter på grunn av angst. (Lozano, 2013).

3 Metode

I det følgende kapittel skal jeg først gi en redegjørelse for metoden jeg har brukt for å svare på problemstillingen. Jeg vil belyse hva et kvalitativt forskningsintervju er, og hvordan jeg konkret har gått fram ved anvendelsen av denne metoden. Jeg kommer til å omtale hvordan utvalget til undersøkelsen er gjort, gjennomføringen av intervjuene, transkriberingen, og observasjonene. Jeg kommer til å ta for meg utfordringene med forskerrollen, tolk, anonymiseringsprosessen og etiske vurderinger. Så vil jeg beskrive hvordan fremgangen ved kategoriseringen for å bygge opp et separat empirikapittel ble gjort. Videre vil jeg kommentere analyseprosessen og hvordan den ble gjort. Til sist skal jeg kommentere hvorvidt undersøkelsens resultater er pålitelige, gyldige og overførbare.

3.1 Kvalitativt forskningsintervju som metode

Jeg valgte å bruke kvalitativt forskningsintervju som metode, da jeg ønsket å finne ut hvordan diakoniforståelsen og diakonipraksisen er i VJELK. Ved kvalitativ metode ønsker en forsker å gå i dybden av et fenomen og fokuserer på fenomenets betydning. Kvantitative metoder vektlegger derimot utbredelse og antall (Thagaard, 2013). Jeg har valgt kvalitativ metode fremfor kvantitativ på grunn av spørsmålene jeg ønsker å stille. Jeg er ikke ute etter ”hvor mange” men ”hvordan”, og da er kvalitativ metode bedre for å finne svarene jeg ønsker (Silverman, 2010).

Jeg reiste ut til Japan og gjennomførte intervjuene mens jeg var der. Intervjuene ble gjort mellom januar og februar 2016. Jeg brukte tolk på alle intervjuene, som ofte ble gjennomført i menighetens lokaler der vi var. Jeg fikk samtykke av alle informantene til å ta opp intervjuene. De etiske vurderingene jeg gjorde skal jeg skrive mer om i punkt 3.5.4.

Intervjuene jeg gjennomførte var semistrukturerte. Jeg brukte en semistrukturert intervjuguide, men jeg fulgte den stort sett fra topp til bunn. Hvis de svarte på spørsmålet tidligere, eller ikke forsto spørsmålet, kunne jeg spørre litt annerledes for å få mer informasjon om hva de tenkte. Når det ble nevnt noe jeg ønsket mer informasjon om, spurte jeg litt ekstra om det, før jeg gikk videre i guiden. I utgangspunktet tenkte jeg å bruke guiden mindre fast, og heller fokusere på tema. Jeg fant allikevel fort ut når jeg startet intervjuene at på grunn av tolk og mangel på intervjuerfaring fra før, endte jeg opp med en litt mer ”mekanisk metode”. Dette er ikke

nødvendigvis negativt, siden jeg enklere kan sammenligne, se forskjeller, og får lettere oversikt over svarene (Kvale og Brinkmann, 2009).

3.1.1 Utvalg

Jeg valgte å foreta intensive utvalg, det vil si personer som er rike på informasjon i forhold til det aktuelle tema har blitt strategisk utvalgt (Johannessen, Tufte og Christoffersen, 2004). Jeg gjorde utvalget i samarbeid med Kari Opperud, som også var med som tolk og har over 30 års erfaring som misjonær, og stedlig representant i Japan for NLM, Gunnar Urstad. Grunnen til at jeg benyttet intensive utvalg, er at man får med personer som kan bidra med mye informasjon (ibid.). Mitt utvalg er bestående av åtte informanter med relasjon til den diakonale praksis og som jeg anser for å være kompetente personer, siden jeg har fått råd om at de har erfaringer og innsikt. Thagaard (2013) skriver at i kvalitative undersøkelser er utvalget strategisk, det vil si at informantene velges med utgangspunkt i at deres egenskaper eller kvalifikasjoner er strategiske ut fra den aktuelle problemstillingen. Hvis vi skal snakke om en ”grenseverdi” på utvalget, der det ikke er mer hensikt å hente mer informasjon, så har jeg ikke nådd det. Jeg har måtte begrense meg til åtte intervjuer, siden det er en studentoppgave, dette er en svakhet som bør nevnes (Johannessen, Tufte og Kristoffersen, 2004).

For å få en god bredde på utvalget har jeg valg personer fra varierte menigheter og virksomheter, samt at det er fire menn og fire kvinner. Disse grepene kan også være med på å gi en mulig bredde. Vi kan si at utvalget er kategoriserbart, det vil si at ”for å oppnå bredde i utvalget kan vi i utgangspunktet definere bestemte kategorier som skal være representert i utvalget.” (Thagaard, 2013: 63). De kategoriene jeg har spesielt ønsket informanter fra er kvinner og menn, over og under 60 år, teologisk utdanning og ikke-teologisk utdanning. En kategori som gjelder alle er at de har en relasjon til den diakonale praksis. Jeg har informanter fra alle disse kriteriene. Kari Opperud tok ansvar for å ta kontakt med informantene, og fikk umiddelbar positiv bekreftelse fra alle åtte. Utvalget er ikke representativt for alle medlemmene, men er kanskje de som er best informert når det gjelder forståelsen for diakoni.

3.1.2 Informantene

Personene jeg har intervjuet betegnes i denne oppgaven som informanter. Jeg har intervjuet åtte personer. De har vært ansatte i VJELK eller diakonale virksomheter VJELK har eierskap eller nær tilknytning til. Jeg har også intervjuet en eldste og et menighetsrådsmedlem i en VJELK-

menighet. De jeg har intervjuet har vært fire kvinner og fire menn i alderen 40-75 år. Tre av informantene arbeider som prester og er utdannede teologer fra KLTS.

3.1.3 Gjennomføringen

Jeg lagde en intervjuguide før jeg reiste ut på feltet, og fikk den godkjent både av veileder og tolken i Japan. Den inneholder fem deler som jeg fulgte del for del (se vedlegg). Innenfor delene holdt jeg meg ikke alltid til intervjuguidens rekkefølge, men stort sett gjorde jeg det da det føltes mest naturlig i samtalen. Jeg stilte dermed samme spørsmål til alle, men noen spørsmål ble hoppet over hvis de svarte godt nok på det tidligere, eller manglet begrepsforståelsen om diakoni.

3.2 Observasjoner

Når jeg var ute på feltet og intervjuet informantene, gjorde jeg også observasjoner. Jeg besøkte virksomheter og menigheter som informantene hadde tilknytning til, og observerte hva som skjedde og hvordan det foregikk. Formålet med observasjon i forskning er å tilegne seg ny kunnskap. I mitt tilfelle er observasjonene et supplement til intervjuene og vil være en del av min forforståelse. Observasjonene vil bli brukt til vurdering av det diakonale arbeidet i forhold til det informantene beskriver, for å kunne sammenligne og forstå mer hva de beskriver. Det er tatt hensyn til at de involverte ikke må ta skade av observasjonene (Johannessen, Tufte og Christoffersen 2004).

3.3 Transkriberingen

I etterkant av intervjuene transkriberte jeg opptakene. Jeg skrev ned det som tolken oversatte, og prøvde å ta hensyn til nøling, latter, og bestemte svar. Alle intervjuene ble skrevet ned så ordrett som mulig, men med noen endringer når kommunikasjonen går fra muntlig til skriftlig språk. Siden intervjuene mine går gjennom flere ledd eller oversettelser før det er skrevet ned, vil dette være en svakhet ved oppgaven (Thagaard, 2013). For meg som forsker har utfordringen vært å fortolke det som ble sagt riktig, slik at det skriftlige materialet i størst mulig grad samsvarer med det informanten faktisk mente, men dette kan vurderes til en umulig prosess å gjøre helt nøyaktig. Derfor bør dette nevnes som en svakhet ved oppgaven.

3.4 utfordringer

3.4.1 forskerrollen

Jeg er klar over at når jeg som forsker går inn i en posisjon som intervjuer påvirker jeg situasjonen, og svarene som blir gitt. Det at informantene visste at jeg skulle komme ut som misjonær til høsten kan ha påvirket svarene, og dannet et usikkerhetsområde mellom profesjonell distanse og personlig vennskap (Kvale og Brinkmann, 2009).

Det at jeg kommer utenfra og ikke har kjennskap til konteksten fra før, har både positive og negative sider ved seg, ut i fra Thagaard (2013: 206). Utgangspunktet for forståelsen min er en annen enn den ville vært om jeg var godt kjent med VJELK fra før. Dette gjør at jeg kan komme utenfra og vurdere diakoniforståelsen og diakonipraksisen ut i fra min for-forståelse. Det bør også nevnes at dette kan føre til feilvurderinger, og språklige og kulturelle misforståelser fra min side, som kan svekke oppgaven sin relabilitet (Kvale og Brinkmann, 2009).

3.4.2 Tolk

En utfordring ved oppgaven er at jeg har intervjuet personer med en annen kulturell og språklig bakgrunn. Selv om jeg har brukt en tolk med lang erfaring i både kultur og språk vil det alltid være en svakhet ved oppgaven. Tolken er godt kjent i kirkesamfunnet, og ut i fra Kvale og Brinkmann (2009: 156) kunne det kunne vært en fare for at hun overtok intervjuene av egen interesse. Dette har vi vært bevisst på slik at det ikke har skjedd. Derimot har det lettet kontakten med informantene og gjort intervjuene åpne og informative for oppgaven.

3.4.3 Ethiske vurderinger

Siden jeg skulle intervjuer personer, er det prinsipp om å ha deltakerens informerte samtykke (NESH, 2006: 13). Dette gjorde jeg muntlig, slik at tolken kunne oversette til japansk, og deltakerne gi sitt samtykke. I starten på alle intervjuene ble informantene orientert om hva deltakelse i prosjektet innebar, og ble forklart at de kom til å bli anonymisert. Jeg orienterte om hva informasjonen ville bli brukt til, og at de kunne når som helst trekke seg fra undersøkelsen. Vi spurte om tillatelse til å ta det opp med lydopptaker for å kunne transkribere intervjuene, og informerte at det blir slettet når avhandlingen leveres.

Prinsippet om konfidensialitet er et annet grunnprinsipp for en etisk forsvarlig forskningspraksis. Denne sier at informantene har krav på at all informasjonen de gir blir

behandlet konfidensielt, og at forsker må hindre bruk og formidling av informasjon som kan skade enkeltpersoner det forskes på (Thagaard, 2013). Jeg har ikke fått noen informasjon som jeg har vurdert skadelig for informantene, men har valgt å beskrive informantene uten navn for å kunne på best mulig måte bevare anonymiteten. VJELK er et forholdsvis lite kirkesamfunn. Dette kan vurderes som gjennomiktig, men siden oppgaven forekommer på norsk, og informantene er japanske, vurderer jeg dette som trygt for å bevare informantenes anonymitet (ibid.). I forhold til intervjuets konsekvenser for intervjupersonene, var min vurdering at dette ikke ville være sårbart å samtale om da det stort sett omhandler materiale relatert til arbeidssituasjon.

3.5 Fra transkripsjon til empiri

Jeg ønsker å belyse hvordan jeg har arbeidet med empirien før den ble lagt frem slik den står i kapittel 5. Det har vært nødvendig med datareduksjon for å kunne se hva materialet forteller. For å frembringe orden og oversikt i datamaterialet har jeg brukt ”omelettmetoden”. Jeg har foretatt en systematisk sortering ved bruk av dataprogrammet ATLAS-it. For å sortere intervjuene til referanser har jeg brukt et Computer Assisted Qualitative Data Analysis Software (CAQDAS)-program for å få oversikt over dataene. Det jeg brukte heter ATLAS.ti¹². Jeg har brukt programmet for å kode de transkriberte intervjuene og sortere utsagn, fortellinger og beskrivelsene tematisk etter temaer som gikk igjen, eller som jeg hadde fra tidligere faglige erfaringer. Disse temaene har jeg videre tatt ut, sett hva som går igjen og skrevet om til den teksten som foreligger ferdig i empirien. ATLAS.ti har vært med på å hjelpe meg til å strukturere og behandle dataene på en god måte, og gitt meg mulighet til alltid ha oversikt over kodene, og enkelt kunne gå tilbake i dokumentene for å sjekke sitatene og temaene. Videre sorterte jeg temaene i syv hovedkategorier og skreiv om til en flytende tekst, med sitater når det var behov for å tydeliggjøre utsagnene. Dette ble til slutt det som nå er stående som empirien min.

3.6 Analyseprosessen

For å analysere empirien har jeg brukt teori for å bekrefte og forbedre diakoniforståelsen, og diakonipraksisen som kom til uttrykk i empirikapittelet. Jeg har analysert i to deler der den første delen analyserer de syv punktene i kapittel 5 ved bruk av teorien, mens i del to vil jeg

---

¹² Les mer om programmet i Friese, Susanne (2012). *Qualitative Data Analysis with ATLAS.ti. Los Angeles: Sage.*

ved hjelp av en SWOT-analyse belyse noen kjernepunkt og få fram dynamikken mellom de ulike elementene.

3.7 Pålitelighet og troverdighet

I denne oppgaven har jeg fått frem kvalifiserte utsagn fra medlemmer i VJELK, og ikke fra den jevne menighet. Dermed vil den ikke være generaliserbar som et fullstendig bilde på diakoniforståelse i VJELK, men den sier noe om hvilken forståelse som kommer tydelig til uttrykk.

Jeg har i metodekapittelet vist hvordan jeg har gått frem for på best mulig måte kunne få frem det informantene fortalte, slik at jeg kunne gi en fremstilling som var mest mulig lik det de fortalte meg. Jeg har vært klar over svakheter som språk og utvalg, og at det de forteller meg ikke nødvendigvis er absolutte sannheter. Det har jeg tatt hensyn til, og gjort vurderinger på igjennom oppgaven. Det finnes flere svakheter ved oppgaven på grunn av kulturelle og språklige barrierer. Oppgaven er skrevet i en norsk kontekst, med for-forståelse om diakoni fra den norske konteksten, som vil ha påvirket hvordan empirien ble tolket og forstått. Derfor vil ikke dette være en undersøkelse som presenterer diakoniforståelsen i VJELK med absolutte sannheter, på grunn av mange begrensninger. På den andre siden gir oppgaven en vurdering og innsikt i hva som kommer tydelig til uttrykk hos informantene, vurdert ut ifra teorien. Dette kan være med på å gi et utgangspunkt for videre arbeid med diakoniforståelsen i VJELK.

4 Teori

Denne oppgaven er en studie om diakoniforståelsen og praksisen i VJELK, og jeg trenger derfor et teoretisk grunnlag for forståelsen av diakoni. Jeg har valgt å bruke tre dokumenter som grunnlag for å utvikle en diakoniforståelse som gjør det mulig å gi en faglig analyse av empirien og svare på problemstillingen. Jeg ønsker å ta i bruk disse dokumentenes diakoniforståelse for å kunne bekrefte, men også gjøre vurderinger til forbedring for den diakonale forståelsen og praksisen i VJELK. Jeg kommer til å redegjøre for det som jeg trenger fra dokumentene for å få en god analyse av empirien. Derfor har jeg ikke tatt med alt dokumentene sier i sin helhet, men gjort et utvalg.

I dette kapittelet kommer jeg til å bruke tre hovedkilder. *Diakoni i kontekst* (DIK) fra Det lutherske verdensforbund (2010), *Plan for diakoni* (PFD) av Den norske kirke (2008), og *Tro virksom i kjærlighet* (TVIK) av Norsk luthersk misjonssamband (2015). Disse vil i analysen bli omtalt ved navn, eller samlet som mine referansedokumenter.

Hovedvekten kommer til å ligge på Det lutherske verdensforbunds sin forståelse av diakoni og diakonal praksis, som uttrykt i DIK. De har en luthersk og internasjonal referanse, og har en godt reflektert diakoniforståelse som vil kunne være med på å belyse empirien min. I tillegg kommer jeg til å bruke de to andre dokumentene for å skape en balanse. *Diakoni i kontekst* dekker ikke menighetsdiakonien så godt, mens *Plan for diakoni* har sin styrke i beskrivelsene av menighetsdiakoni og vil kunne utdype der. En svakhet er at den er i en tydelig norsk kontekst, men *Diakoni i kontekst* vil kunne være med på å balansere dette. *Tro virksom i kjærlighet* har jeg tatt med av spesielt to grunner. Den første er at den er skrevet av en misjonsorganisasjon med lang erfaring og presenterer en forståelse av diakoni i misjonsperspektiv. Den andre er at undersøkelsen er gjort i en kontekst hvor NLM er tilstede, og i en kirke som de har hatt nær tilknytning til i mange år.

Jeg har ikke fått mulighet til å trekke inn sosialvitenskapelig litteratur på grunn av oppgavens omfang. Det kan oppfattes som en svakhet at jeg ikke får drøftet problemstillingen i rammen av den japanske sosiale konteksten. Det hadde også vært veldig greit å ha noe teorier på diakoni i den japanske konteksten, men så langt jeg vet finnes det ikke noe på engelsk om dette temaet. Jeg har derfor måtte gjort noen prioriteringer i valg av litteratur, og har valgt å fokusere på det diakonifaglige utenfra.

I analysen vil jeg benytte meg av en epistemologisk tilnærming til å reflektere over empirien. Denne tilnærmingen gir meg grunnlag for hvilken teori jeg videre kan benytte for å tilnærme meg empirien (Nordstokke, 2011a). I dette kapitlet har jeg derfor redegjort for relevant teori, og i neste kapittel er empirien klargjort. Til slutt skal jeg ha en teoretisk refleksjon over praksis i analysen.

For innføringskapitlet om VJELK har jeg brukt Boganes (1991) og Solheim (2002).

Jeg har forsøkt å få tak i mest mulig litteratur fra VJELK, men det har vært vanskelig på grunn av språklige barrierer, og at det rett og slett finnes lite litteratur på diakoni i VJELK. Jeg har fått Kari Opperud til å hjelpe meg med en del oversettelser av årsmøtepapirer, konstitusjonen og lovene, for å kunne gi en innføring i den nåværende strukturen til VJELK, som står i kapittel 2.2.

4.1 Diakoni i kontekst fra Det lutherske verdensforbund

Diakoni i kontekst har fått en offisiell status innenfor det Lutherske fellesskapet, og har som mål å styrke medlemskirkene til diakonal innsats. På mange måter er *Diakoni i kontekst* en etterfølger av *Misjon i kontekst* som ble utgitt av Det lutherske verdensforbund (LVF) i 2004. Der ble en holistisk syn på misjon presentert, som omfattet forkynnelse, tjeneste (diakoni), og offentlig påvirkningsarbeid (*advocacy*). I 2009 ble *Diakoni i kontekst* utgitt¹³ som et svar på ønskene om en nærmere presentasjon av diakoni, og måten det blir praktisert og forstått på. Nordstokke (2011b: 68) skriver at en av grunnene til at dokumentet var ønskelig var at mange kirker innenfor det Lutherske fellesskapet ikke var kjent med diakonibegrepet på samme måte; de brukte begreper som ”*social ministry*” eller ”*social work*”. *Diakoni i kontekst* ble derfor på mange måter til for å gi en dypere forståelse av det diakonale arbeidet og tjenesten, viktigheten av begrepet, og koble det til bibelske røtter og Jesu diakoni. Dokumentet ønsker å koble kirkens identitet og handling sammen, slik at kirkene kan se sammenhengen mellom hva de er og hva de gjør (ibid.). Et annet håp ved dokumentet er at det kan være med på bekrefte det diakonale arbeidet som allerede skjer, men også være til hjelp for å få en dypere forståelse for diakoni, og åpne for nye utfordringer (ibid.). Dette gjør at dokumentet på mange måter er til god hjelp som teoretisk kilde for min oppgave, for å svare på problemstillingen.

---

¹³ Oversatt til norsk i 2010. Jeg bruker den norske versjonen.

4.1.1 Definisjon av diakoni

Det blir ikke gitt noen tydelig definisjon av diakoni i *Diakoni i kontekst*, men det bygger på noen grunnleggende forutsetninger:

1. Diakoni er et teologisk begrep som viser til kjernen i kirkens identitet og oppdrag
2. Begrepets praktiske implikasjoner i den forstand at diakoni er et kall til handling som svar på menneskelig lidelse og urettferdighet, og som omsorg for skaperverket.
(DIK: 8).

Grunnen til denne åpne beskrivelsen er at diakoni som begrep ikke lar seg definere presist. Ordet slik det brukes i dag har blitt tydelig formet gjennom historien, der kristne har forsøkt å være trofaste til det bibelske kallet til å være en neste. Denne definisjonen er åpen og ikke snever, slik at den kan tilpasses ulike kontekster.

4.1.2 Diakoniens kontekst

Alle kontekster består av mange nyanser og krever tverrfaglig tilnærming, så det å analysere konteksten kan være nødvendig for at diakonien skal bli relevant og forsikre seg om at arbeidet hjelper mennesker i nød (DIK: 12). Det å lese konteksten skal være til hjelp for å velge effektive arbeidsmåter, se muligheter, begrensninger og mulige samarbeidspartnere. Lokale virksomheter anbefales å bli kjent med sin egen kontekst for å kunne vurdere arbeidet, og se om tiltakene må endres, eller reformulere mål og strategier. I den nye konteksten som virksomheter ofte opplever i velutviklede land må arbeidet ofte være mindre kostnadskreven, mer mobilt og rettet mot lokalsamfunnet, slik at de kan bidra med tilleggsverdier, spesiell kompetanse og beholde sin egne særegne ideologiske identitet (ibid.: 50-52).

4.1.3 Diakoni som en integrert del av å være kirke

Det holistiske synet på misjon som ble utviklet i *Misjon i kontekst*, blir opprettholdt i *Diakoni i kontekst*, og ifølge det synet er diakoni en integrert del av misjon. Diakoni er dermed en del av kirkens oppdrag, og har vært en del av det kristne fellesskapet siden begynnelsen. Det var nødvendig å fortsette Jesu diakonale oppdrag, ut ifra det han hadde lært dem: ”Jeg har gitt dere et forbilde: Slik jeg har gjort mot dere, skal også dere gjøre” (Joh 13,15). Diakonien er grunnleggende i de kristne menighetenes liv, og må være tilstede for å ivareta kirkens selvforståelse. Diakonien er et uttrykk for kirkens grunnleggende identitet, men også for det som blir synlig i planer, prosjekter og hverdagslivet (DIK).

Kirken som består av det kristne fellesskapet, skal være et sted hvor diakonien kommer til uttrykk og får utfolde seg. Fellesskapet opprettholdes ved Guds nåde, og blir synliggjort ved kjærlighet i handling. Grunnlaget for den diakonale praksisen blir dermed erfaringen av Guds nåde, og det å få høre til fellesskapet Guds nåde har skapt (ibid.). Diakonien blir videre beskrevet som:

”... en iboende egenskap ved å være kirke, og kan derfor ikke reduseres til en aktivitet for de spesielt engasjerte eller en nødvendig oppgave på grunn av ytre sosiale omstendigheter. Diakoni er dypt forbundet med det kirken feirer i sin liturgi og kunngjør i sin forkynnelse” (ibid.: 29).

For å kunne belyse en vanskelighet som kommer til syne i intervjuene ønsker jeg å trekke frem noen av beskrivelsene *Diakoni i kontekst* gir om de gode gjerningene. Der beskrives de gode gjerningene som en integrert del av det nye livet i Kristus, men at det ikke alltid har vært like enkelt. ”Lutheranere har alltid vært skeptiske når gode gjerninger holdes fram som nødvendige krav” (ibid.: 34). Frykten for at gode gjerninger undergraver prinsippet om rettferdiggjørelse ved tro alene har gjort at enkelte kristne har oppfattet diakoni som problematisk. *Diakoni i kontekst* beskriver dette som uproblematisk bare de husker hvordan *Den augsburgske bekjennelse (Confessio Augustana)* presenterer den lutherske lære om gode gjerninger (ibid.). Her forkastes forståelsen av gode gjerninger som noe man gjør for å oppnå fortjeneste hos Gud og mennesker, mens gode gjerninger forsvares som synlige uttrykk for det nye livet i Kristus, gitt ved tro (ibid.). De gode gjerningene blir beskrevet som en av konsekvensene av å ha del i det nye livet i Kristus, sammen med at vi blir Guds rettferdiggjorte barn.

For å kunne belyse noe som informantene ofte la vekt på i intervjuene er diakonal spiritualitet relevant for analysen. Det blir beskrevet som en del av identiteten til diakonien, og er en nødvendig del, på grunn av de nære forbindelsene mellom det åndelige liv og diakonalt arbeid (ibid.). De er begge gjensidige avhengig av hverandre. ”Sann bønn inkarneres i erfaringer med det virkelige liv og i kampen mot dødskreftene. På samme måte er diakonalt arbeid innvevd i det troen ser, og håpet lengter etter” (ibid.: 37). Den diakonale dimensjonen er tilstede i kirkens daglige liv gjennom liturgien, og når sakramentene blir forvaltet formidles nåde og diakonal identitet for fellesskapet og den enkelte kristne (ibid.). Viktigheten av tid og rom for åndelig næring blir understreket, og diakonal spiritualitet blir beskrevet som et viktig verktøy for å unngå eller oppleve utbrenthet (ibid.). Den diakonale spiritualiteten preger hele mennesket, og

er en viktig ressurs for mennesker som er opptatt av andres behov. Den preger hvem vi er, hva vi gjør, hvorfor vi gjør det, og er med på å motivere og gi kraft til utholdenhet i arbeidet.

4.1.4 Praktisering av diakoni

Diakoni i kontekst peker på flere viktige punkt ved praktiseringen av diakoni som vil være sentral for analysen min (DIK: 41). Diakoni er handling, og ikke bare erklæringer og gode intensjoner, det handler om gjerninger man kan gjøre regnskap for. Det tydeliggjøres at diakoni utføres av kristne, for å understreke det særegne ved diakonalt arbeid, og fokuset bør være menneskers behov. Det å bruke termen diakoni for alle gode gjerninger kan dermed hevdes som feil. En veldig vid forståelse av diakonibegrepet kan gjøre at det mister sin funksjon. Det å stå sammen med og forsvare de sårbare menneskene har alltid vært diakoniens lange tradisjon i kirken (ibid.). Derfor vil jeg ta det med meg videre til analysen, for å kunne belyse hvilken forståelse informantene har.

Diakonien bør ha sitt fokus på behovene både hos enkeltmennesker og grupper. Diakonien kan være med å hjelpe enkeltmennesker på veien ut av det som er vanskelig, med tilstedeværelse og medvandring. Men noen ganger må diakonien fokusere på grupper og fellesskap, dette kan være av økonomiske grunner, og at det er mange som trenger hjelp, men også når det er sosiale og politiske strukturer som skaper vanskelighetene. En av fordelene med å hjelpe fellesskap eller grupper er at flere mennesker kan bli involvert i diakonien, og oppleve forvandling (ibid.).

For å kunne belyse en vanskelighet ved diakonal praksis som fremkommer i intervjuene ønsker jeg å trekke frem noe *Diakoni i kontekst* sier om langsiktige og kortsiktige tiltak (ibid.:42). Der beskrives lignelsen om *Den barmhjertige samaritan* i tre handlingsskritt. Først bestemte han seg for å gå bort, se, og finne behovet for å kunne møte lidelsen. Videre brukte det han hadde på seg til å gjøre noe med den umiddelbare lidelsen. Til slutt fant han en løsning for å få han tilbake til et normalt liv, og hjalp til med det (ibid.: 42). Det konkluderes med at

”Selv når diakonalt arbeid tar form som umiddelbare tiltak for å lette menneskers lidelser, noe som alltid må prioriteres, må det også rettes behørig oppmerksomhet mot lidelsenes videre kontekst og grunnleggende årsaker” (ibid.: 42).

4.1.5 De ulike formene for diakonal praksis

Diakoni i kontekst beskriver fire ulike former for diakonal praksis: Individuell diakoni, det brede mangfoldet av gode gjerninger alle kristne utøver; organisert diakoni, den felles innsatsen

som menighetene gjør for mennesker i nød; institusjonalisert diakoni, når diakonien krever mer innsats og struktur enn det som kan organiseres på menighetsnivå; og sist men ikke minst internasjonal diakoni, der den verdensvide kirke går sammen for å svare på menneskelig nød. De tre første vil være sentral for analysen, mens den fjerde ikke er aktuell for å belyse empirien, og vil derfor bli mindre vektlagt.

Alle døpte er utrustet til diakoni, og dette er den mest grunnleggende formen for diakonalt arbeid. Den skjer vanligvis spontant i hverdagslivet gjennom de gode gjerningene. Denne formen for diakoni kan ofte oppfattes som vanlig menneskelig atferd, men det som gjør det til diakoni er måten ”den kristne identiteten relaterer slike handlinger til Kristus” (ibid.: 48). Disse gjerningene trenger i utgangspunktet ikke noe navn, og skjer naturlig blant alle kristne. Likevel argumenterer *Diakoni i kontekst* at ved å gi dem et navn, kan man bekrefte hvor viktige de er. I mange tilfeller kan det å betegne de gode gjerningene som diakoni være med på å ”bekrefte det som blir gjort, identifisere kildene til det, og motivere og myndiggjøre til fortsatt innsats” (ibid.: 48).

Menigheten som helhet kan være med på å organisere diakonien. Dette skjedde i Apostlenes gjerninger 6,1 da menigheten i Jerusalem organiserte en daglig diakoni, som etter hvert trengte ledere for å organiseres bedre. *Diakoni i kontekst* beskriver viktigheten av å organisere diakonien, og at noen har ansvar for den. Alt man synes er viktig er det vanlig at organiseres og forberedes, og man finner folk til å ha ansvar for det, slik at det er noen som sørger for at det skjer og kan fordele arbeidsoppgaver (ibid.). På samme måte er det med diakonien, ”for at den skal kunne utføres systematisk og hele tiden være en del av kirkens liv, trenger den struktur og ledelse” (ibid.: 49).

Den institusjonaliserte diakonien startet da man tidlig i kirkens historie oppdaget av diakonalt arbeid ofte krevde fastere strukturer, og en innsats utover det som kunne organiseres på menighetsnivå. Institusjonsdiakonien har vært avhengig av sterke bånd med menighetene. Uten dette båndet og støtten fra kirkens medlemmer kunne ikke institusjonene holdt det gående. Utdannelse har vært en integrert del av diakonien, spesielt i kampen mot fattigdom, og har derfor blitt betegnet som diakoni. I tillegg kan de betegnes som diakonale da de er med og ”gir mulighet til skolegang for barn som tradisjonelt hadde falt utenfor den offentlige skolen” (ibid.: 51). *Diakoni i kontekst* beskriver de sterke båndene mellom kirkelige organer, lokale menigheter og institusjoner som viktig, da menighetene ofte støtter profesjonelt diakonalt

arbeid med økonomiske ressurser, lederskap i styrer, åndelig støtte, og frivillige arbeidere (ibid.: 51-52).

Den fjerde og siste formen for diakonal praksis som *Diakoni i kontekst* beskriver er internasjonal diakoni. I den internasjonale diakonien er økumenisk samarbeid viktig, slik at man ikke begrenses av religiøse, sosiale, etniske eller geografiske skillelinjer, men går sammen med den globale verden om å hjelpe den nødlidende (ibid.:53).

4.1.6 Diakonale aktører

Diakoni i kontekst legger frem tre typer diakonale aktører. De frivillige, profesjonelle, og den kirkelige tjenesten, altså diakoner og diakonisser. De to første aktørene vil jeg redegjøre for, slik at jeg har noe å belyse empirien med, men den siste kategorien vil ikke være sentral for oppgaven, og blir derfor bare nevnt, men ikke vektlagt.

Frivillige spiller en stor rolle innenfor diakonien, både når diakonien er organisert og ikke. Mange av de diakonale aktørene er anonyme, og gjør det de føler naturlig og riktig i møte med mennesker i nød som trenger noen som står sammen med dem. *Diakoni i kontekst* beskriver viktigheten for mange menigheter å rekruttere, motivere, følge opp, og utruste frivillige (ibid.: 68). De frivillige er med på å gjøre det mulig å drive menigheter og institusjoner, som ikke kan gjøres avhengig kun av innsatsen til de som mottar lønn. Mange frivillige forstår tjenesten sin i sammenheng med sin tro og tjeneste. *Diakoni i kontekst* skriver om den diakonale tjeneste, og beskriver tjenesten som et kall, som er ”gitt til alle døpte som et uttrykk for en ny livsførsel vi blir satt i stand til av Guds hellige ånd” (ibid.: 69).

De profesjonelle og faglærte diakoniarbeiderne er personer med fagutdanning og kompetanse, som utfører diakoni og mottar lønn for det. Spørsmålet om det kan kalles diakoni når de mottar lønn er det mange som stiller.

”Ifølge Luthers oppfatning om at alt som gjøres ”i beste hensikt”, er godt, kan det trygt slås fast at faglig kompetanse eller det å motta lønn ikke devaluerer de gode gjerningene. De kan til og med øke kvaliteten på det som blir gjort” (ibid.: 69).

Fagutdanning og kompetanse er altså med på å sikre kvaliteten i den organiserte diakonien, både innenfor menigheten og institusjoner. Dette kan være diakoner og diakonisser, men også

helsearbeidere, sosialarbeidere, økonomer, og de som administrerer arbeidet kan være med på å kvalitetssikre arbeidet. De profesjonelle skal være med på å sikre kvaliteten i måten arbeidet blir utført på, at respekten og omtanken for de som mottar diakonale tjenester blir ivaretatt. De er også nøkkelpersoner for å definere mål, oppnå mest mulig riktig bruk av ressursene, organisere og planlegge gjennomføring og sikre at menneskers verdighet blir respektert under hele prosessen.

Diakoni i kontekst beskriver diakoner og diakonisser som representanter for en tydelig form for diakonalt arbeid, siden de er utdannet og ansatt for det. Det er noen lutherske kirker som har opprettet diakonatet som en side ved kirkens tjenesteordninger, mens andre ikke har gjort det (ibid.: 72). Siden VJELK ikke har opprettet et diakonat, velger jeg å ikke vektlegge dette alt for mye.

4.1.7 Opplæring og utdanning i diakoni

Jeg har i intervjuene stilt spørsmål om hvilke tanker de har om opplæring i diakoni. Derfor trenger jeg noe teori for å kunne belyse svarene de har gitt ut i fra dette. *Diakoni i kontekst* beskriver opplæring og utdanning innenfor diakoni som viktig, nevner flere grunner til at det bør prioriteres (ibid.: 75). De fleste mennesker har spontane reaksjoner for å hjelpe mennesker som er sårbare, men for at de spontane reaksjonene skal være best mulig, er opplæring, øvelse og refleksjon nødvendig (ibid.). Opplæringen i diakoni blir enda viktigere når diakonien organiseres, siden det ofte blir strengere krav til profesjonalitet. Besøktjeneste og sykehus trenger blant annet kunnskap til hvordan de kan forberede seg, slik at både den som får besøk, og kommer på besøk opplever det godt (ibid.: 75). *Diakoni i kontekst* argumenterer for at diakoni bør være en integrert del av teologisk utdanning, slik at kirkens ledere på ulike nivåer sitter med de nødvendige kvalifikasjonene for å forstå og organisere det diakonale arbeidet på en effektiv måte (ibid.: 76). Til slutt skriver de om et opplæringsideal:

”Ideelt sett bør diakoni være del av all kristen utdanning. Diakoni bør være tema i søndagsskole og konfirmasjonsforberedelse. Ettersom det ofte mangler godt undervisningsmaterieell om diakoni, bør kirkene dele erfaringer og ressurser for å få fram brukbart materieell” (ibid.: 76).

4.2 Plan for diakoni av Den norske kirke

Den norske kirke har utviklet en plan som skal være retningsgivende for utformingen og tenkningen angående diakoni i Den norske kirke. Planen ble vedtatt på Kirkemøtet 2007, og ble

tatt i bruk av Den norske kirke i 2008. Utgangspunktet for planen er at Den norske kirke forstår seg som en tjenende kirke, og ønsker dermed at diakonien skal prege fellesskapet og den enkeltes liv. Den skal fungere som en rammeplan som hjelp for at lokalmenighetene skal kunne utvikle lokale planer. Den sier også noe om hvordan Den norske kirke ønsker at diakoni skal komme til uttrykk på lokalplanet, og hvordan de ønsker at dette skal være en integrert del av menighetene.

Plan for diakoni definerer diakoni på denne måten:

”Diakoni er kirkens omsorgstjeneste. Den er evangeliet i handling og uttrykkes gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet” (PFD: 9).

PFD begrunner det teologiske utgangspunktet for diakonien i ”det oppdraget Gud har gitt kirken og som kommer til uttrykk i vår samlede tro” (ibid.: 9). Planen uttrykker en trinitarisk diakoniforståelse, der diakonien er forankret i troen på den treenige Gud. Diakoni er en del av det å være et troende menneske, der troen gjøres virksom i handling. Vi er skapt i Guds bilde til å være medmennesker, og er avhengig av hverandre og alt som lever, på den måten er vi skapt til å tjene hverandre og ha omsorg for hverandre. Diakoni blir videre beskrevet som etterfølgelse av Jesus, og henter inspirasjon fra hvordan han møtte mennesker. Diakoni kan derfor forstås som en livsstil og ikke bare en aktivitet. Den hellige ånd er med på å gi veiledning, styrke og utholdenhet i tjenesten som vi er kalt til som kristne (ibid.).

Planen beskriver fire ulike arbeidsformer for diakonien, og har samme forståelse som Diakoni i kontekst. Kirken blir beskrevet som en samfunnsaktør der den kan være selvstendig, men også et supplement til arbeidet som allerede er. Diakonien har alltid et spesielt ansvar der få eller ingen bryr seg fra før. Menighetene blir beskrevet som en aktør mellom kirke og folk, der de kan møte enkeltmenneskers og grupper livssituasjon med åndelige og religiøse behov, men også det diakonale nærvær og engasjement (ibid.).

PFD trekker frem fire arbeidsområder hvor menighetene spesielt bør ha sin oppmerksomhet i utarbeidingen av lokale planer. Disse områdene er ”Nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet” (ibid.: 15). Alle arbeidsområdene omgår både barn, unge, voksne og eldre, og kan ofte gli over i hverandre.

Alle mennesker trenger å bli møtt med nestekjærlighet og barmhjertighet gjennom livsløpet. Nestekjærlighet handler om gode gjerninger i enkle handlinger, men også store krevende tiltak. Behovet for nestekjærlighet kan være ekstra stort i krisesituasjoner og vanskelige perioder, men alle mennesker trenger å bli møtt med det både i glede og sorg. Både som enkeltmennesker og fellesskap har vi ansvar for å være der for mennesker. Sjelesorg, forbønn og stillhetsarbeid er sentralt i kirkens diakoni, og mange mennesker har behov for hjelp og støtte i vanskelige situasjoner. PFD anbefaler at forbønn og sjelesorg utvikles og gjøres mer kjent, slik at flere kan benytte seg av tjenesten. PFD nevner ”retreat, stille rom, gatekapell, åpne kirker og spesielle gudstjenester og pilegrimsvandring” som måter menneskers behov for stillhet kan møtes (ibid.: 18).

Menighetene skal være et åpent og inkluderende fellesskap som rommer alle. Et godt fellesskap gjør at alle kan være med på å yte og ta imot, sørger for at ingen faller utenfor og har plass til mangfoldet (ibid.). Dette gjelder ikke bare innenfor menigheten, men også i lokalsamfunnet ved å delta aktivt utenfor menigheten også. Egne fellesskap for barn, unge, voksne og eldre blir løftet frem som nyttig, samtidig som det bør være fellesskap på tvers av generasjonene også.

Vern om skaperverket handler om å ta vare på det Gud har skapt. Menighetene blir motivert til å bidra aktivt og konkret til en positiv livstil som ivaretar skaperverket. Det å ta oppgjør med en livstil preget av overforbruk og bidra til en bærekraftig forvaltning av skaperverket blir menighetene oppmuntret til.

Kamp for rettferdighet handler om å kjempe med de som får sitt menneskeverd krenket. Dette kan være gjennom fattigdom og krig, der diakonien utfordres til å stå opp på de svakes side og kjempe med dem. Dette gjelder både i et globalt og lokalt perspektiv. De globale problemstillingene må ofte større organisasjoner ta seg av, mens menighetene kan være med å støtte og utvikle materiell for å spre kunnskap. Kampen for rettferdighet kan også kjempes i nærmiljøet, i et litt mindre perspektiv. Vold og overgrep, mobbing, barn som blir oversett, og eldre som er redd for å bli alene og glemt, og andre mennesker som blir krenket i lokalsamfunnet utfordrer diakonien til å stå opp ved de svakes side.

4.3 Tro virksom i kjærlighet av Norsk Luthersk Misjonssamband

Tro virksom i kjærlighet er et prinsippdokument for å bekrefte viktigheten av diakoni i både det internasjonale og hjemlige arbeidet til NLM, den ble vedtatt av hovedstyret til NLM i 2015. Prinsippdokumentet bekrefter på mange måter det samme som Diakoni i kontekst og Plan for diakoni trekker frem, men samtidig legger det vekt på en del andre aspekter, og forklarer ting på en annen måte. Jeg kommer her til å redegjøre for noen sentrale punkter som prinsippdokumentet tar opp, som jeg ønsker å ta med videre til analysen.

TVIK definerer sin *karitative* (omsorgsorientert) diakoniforståelse på denne måten:

”Diakoni er kristen omsorgstjeneste. Den inkluderer omsorg for lidende mennesker, for fattige, hjelpetrengende og for ensomme. Den inviterer til gjestfrie og inkluderende fellesskap. Den kan inkludere kamp mot urettferdighet og for myndiggjøring og forsoning. Den kan omfatte hjelp til opplæring og utdanning. Den kan inkludere arbeid for vern om skaperverket. Og alt dette bør omslutes av forbønnens tjeneste” (TVIK: 2).

Her ser jeg flere av punktene fra de andre dokumentene gå igjen, skjønt noen er formulert på en annen måte, som kamp mot urettferdighet i stedet for kamp for rettferdighet. Hjelp til opplæring og utdanning blir ikke nevnt av PFD men beskrives av DIK som et viktig redskap i kampen mot blant annet fattigdom.

TVIK legger frem tre forståelser av diakonibegrepet som er dominerende i dag. Den første dreier seg om de geistlige diakonibegrepene, der diakontjenesten er første trinn i tjenesten som prest. Det andre er tjenester av mer administrativ karakter, som tillitsverv en blir valgt til eller stillinger en blir ansatt i. Den tredje er karitativ diakoni, som dreier seg om omsorgstjenester av forskjellige slag (TVIK: 8). Forståelsen de nevner som nummer to ønsker jeg å kort redegjøre for. Den evangelisk lutherske frikirke i Norge har denne typen forståelse, som opprinnelig kommer fra presbyteriansk tenkning. De som blir valgt til denne administrative rollen kalles ”diakoner”, på samme måte som *shitsuji* (diakon) som jeg har nevnt tidligere. Tjenesten er kjent for å innebære et visst karitativt ansvar, og NLM definerte på den tiden de hadde diakoner i Kina, diakonenes arbeidsfelt på denne måten: ”... se til menighetens fattige og syke og med troskap ta vare på menighetens penger og annen eiendom” (ibid.: 8). Den tredje typen diakoni jeg nevnte er den måten som er mest vanlig å tenke diakoni på i luthersk sammenheng i dag, og dette er hovedutgangspunktet mitt i møte med empirien (ibid.).

Noe som blir nevnt i dokumentet som er interessant for den seinere analysen er hvordan NLM internasjonalt forholder seg i internasjonale kontekster hvor diakonibegrepet kan være forvirrende og brukt på flere måter. De skriver at begrepene diakoni eller diakon sjeldent eller aldri brukes i internasjonal evangelikal kontekst, siden det vil bli misforstått ovenfor anglikansk språkbruk og av dem som forstår det som en kirkelig forvalter. I de sammenhengene, f.eks. Lausannebevegelsen, omtales diakoni heller som *social ministry*, *social responsibility*, *social care* eller *social work* (ibid.: 10). Dette står i kontrast til DIK som likevel sterkt ønsker å bruke diakonibegrepet, og heller gi opplæring i betydningen av det.

Diakoni som mål eller middel har vært omdiskutert gjennom historien. Tidligere har det vært sagt innen protestantiske misjonsbevegelser at diakonien skal fungere som ”plogspiss og døråpner for evangeliet” (TVIK: 16). Da står diakonien i fare for å bli styrt av forkynnelsen av evangeliet, og brukt til å styrke troverdighet og samle tilhørere. Denne tanken er lagt bort hos de fleste i dag. TVIK legger stor vekt på diakonien sin egenverdi, egne målsetninger, og at den lar seg oppfylle selv om ingen dører åpnes for evangeliet (ibid.: 17). Likevel sier de tydelig at vi ikke bør legge skjul på at de gode gjerningene våre er forankret i den kristne tro, og at det kan fungere som en døråpner når mottakerne får vite hvor hjelpen kommer fra, men det bør aldri styre arbeidet. TVIK bekrefter videre viktigheten som jeg nevnte tidligere at diakonien er med og understreker forkynnelseens troverdighet.

Spørsmålet om sjelesorgen skal være en del av diakonien blir ofte besvart forskjellig. Noen sverger til det, og mener det sterkt, mens andre mener den hører hjemme hos nådemiddelforvaltningen (ibid.). TVIK argumenterer for at siden åndelig og timelig nød ofte går hånd i hånd, vil også diakonien og nådemiddelforvaltningen gå sammen i den enkeltes kristne tjeneste. Dermed kan sjelesorgen bli regnet som en av tjenestene som står i begge tjenestene, og er dermed en del av diakonien (ibid.: 12).

I beskrivelsene av diakoniens forhold til evangelieformidlingen beskriver de misjonens to kall. Det blir fremhevet at ”kristne, forkynneren, misjonæren og misjonen har to kall (eller vi kan si: et to-delt kall): Det ene er kallet til å være god, gjøre godt, ta seg av de som lider nød, med andre ord kallet til diakoni. Det andre er kallet til å vitne om Kristus, å forkynne Guds Ord” (ibid.: 17). I hvilken grad disse skal vurderes og prioriteres vil i stor grad være bestemt av behovene som utfordrer i lokalsamfunnet og den enkelte kristnes kall. De tydeliggjør at for hvert enkelte menneske er ”evig frelse viktigere en timelig hjelp”, men ”det går ikke an å være

kristen uten å være diakonalt innstilt” (ibid.: 18). Derfor er misjonen kalt til å formidle begge delene, og begge kallene hører med til livet som kristen.

4.4 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg gjort kort rede for noen teoretiske verktøy jeg vil trenge i analysen for å belyse empirien. Dette med utgangspunkt i *Diakoni i kontekst*, *Plan for diakoni* og *Tro virksom i kjærlighet*. Det har blitt tatt utgangspunkt i forskjellige deler fra alle tre, men *Diakoni i kontekst* er blitt mest vektlagt. Denne teorien skal i analysekapitlet bli brukt til å bekrefte og belyse diakoniforståelsen til informantene som kommer til uttrykk i empirien.

5 Presentasjon av intervjuene

Jeg har intervjuet seks ansatte i VJELK eller diakonale virksomheter VJELK har eierskap eller nær tilknytning til. I tillegg har jeg intervjuet en eldste og et menighetsrådsmedlem i en VJELK-menighet. De jeg har intervjuet har vært fire kvinner og fire menn i alderen 40-75 år. Jeg deler dem inn i to grupper, over 60 år eller under 60 år, for å antyde hvor lang erfaring de har, og for å ivareta informantenes anonymitet. Informantene vil gå under betegnelsene informant A, B, C, D, E, F, G og H. I det følgende ønsker jeg å gi en kort presentasjon av den enkelte informant, og hvorfor de er valgt. Informantene presenteres hver for seg, knyttet til utdannelse og hvilken type virksomhet de arbeider i, for å se om det utgjør noen forskjell på diakoniforståelsen. De virksomhetene informantene mine har tilknytning til har vært menighet, prosjekt for funksjonshemmede, skolefritidsordning, dagsenter og eldresenter, og hjemmeskolen. Temaene i kapittelet er henholdsvis: Presentasjon av informantene, deres forståelse av diakoni, hvem utøver diakoni, hvem er diakonien for, hvordan utøves diakonien, utfordringer for diakonale virksomheter, og opplæring i diakoni. I det følgende vil direkte sitat fra informant skrives i anførselstegn.

5.1 Presentasjon av informantene

Informant A er mann, under 60 år, arbeider som prest, og er leder for en arbeidsplass for funksjonshemmede. Har utdannelse som sosionom og arbeidet med det i syv år, frem til han ble prest. Han er kjent i VJELK for å være den med mest interesse og kunnskap om diakoni, og arbeidet han gjør og kompetansen han har gjør ham til en god ressurs for å få innsikt i problemstillingen.

Informant B er kvinne, over 60 år, arbeider i en lokal menighets skolefritidsordning. Hun er utdannet lærer, og har arbeidet i barnehage i mange år tidligere. Hun fikk tilknytning til virksomheten da skolefritidsordningen søkte noen kristne med utdannelse til å drive arbeidet. Hun har godt kjennskap til hvordan skolefritidsordningen drives, og hvilke aktiviteter som er der, samt ledelseserfaring fra virksomheten.

Informant C er mann, under 60 år, arbeider som prest, og er styrer for skolefritidsordning. Han har arbeidet som prest i flere år, men er ganske ny i menigheten og virksomheten han er i nå. Han er oppvokst i og har mange års erfaring som prest i VJELK, utdannelse fra KLTS.

Informant D er kvinne, over 60 år, arbeider på dagsenter og aldershjem. Hun er utdannet ”*care manager*”. Det kan nevnes at hun som voksen ble kristen gjennom VJELK sitt radioprogram.

Hun og mannen hadde mange helseproblemer, og fikk høre om ”en Gud som har alt i sin hånd”, og fant hjelp gjennom radioprogrammet ”Den lutherske timen”.

Informant E er kvinne, under 60 år, er husmor og gift med en lege. Hun er kasserer i menighetsrådet i en VJELK-menighet. Er medlem i Navigatørene, men har gått i VJELK-menighet siste 10 årene. Når hun er utvalgt til å være med i menighetsrådet kan hun kalles ”*Shitsuji*” (diakon). Hennes refleksjoner over tittelens betydning og diakonale forståelse er interessant for oppgaven.

Informant F er mann, over 60 år, arbeider som rørlegger. Han er eldste i en VJELK-menighet. Han er kjent for å ha stor omsorg for menigheten, gjennom syke- og husbesøk, henting til menigheten, samtale og veiledning.

Informant G er kvinne, under 60, og leder for et stort barne- og ungdomsarbeid, og hjemmeskole i en VJELK-menighet. Hun var med på oppstarten av hjemmeskolen, og har vært aktivt med som lærer og fulgt opp ungdommene.

Informant H er mann, under 60, og arbeider som prest i en menighet som driver hjemmeskole. Har arbeidet i samme menighet etter at han ble ferdig på KLTS. Med over 20 års erfaring som prest i samme menighet, et levende barne- og ungdomsarbeid, og hjemmeskole, er han en god ressurs for problemstillingen.

5.2 Mine informanternes forståelse av diakoni

I det følgende skal jeg fremstille informantenes kjennskap til og forståelse av diakoni ut ifra intervjuene. Jeg har sortert det tematisk ut i fra det de nevner i intervjuene for å få en god struktur.

I intervjuguidens del tre spurte jeg informantene om de kjente begrepet diakoni. Alle informantene svarte ja på dette spørsmålet, men to av informantene (B og F) kom i tvil, ble nølende, og lurte på om jeg kunne forklare hva det betydde. Alle informantene hadde dermed vært borti begrepet, men noen manglet kjennskap til innholdet. De som nølte hadde hørt begrepet, men aldri satt seg inn i hva det betydde, eller innholdet. Informant F reflekterte litt seinere og kom på at det kanskje betydde ”*hōshi*” (tjene), men han turte ikke å bruke det i de seinere svarene. Det som gikk oftest igjen hos de fleste, var at de pekte på at diakoni betyr å tjene.

Fokuset på begrepet ”tjene” utmerket seg som sagt i mange av intervjuene. Dette var både hos de som ikke er teologer, og de som er det. Det virket som at flere av informantene hadde begrepsforståelsen sin fra en ordbok, og forsto det som å tjene. I informant H sitt tilfelle var det fra en japansk-gresk ordbok, men for de andre ble det mer upresist. Men mange av dem viste en bredere forståelse av begrepet videre i intervjuene.

Informantene beskrev at diakonibegrepet er lite brukt i de japanske menighetene. Det er et fremmedord, og kan være vanskelig for de eldre å forstå. De fleste av informantene skulle gjerne hatt et japansk ord i stedet for diakoni. Mange kan tro at de har forstått termen, men de forstår det ikke (Informant H). Så det er risiko for at det blir helt ulike oppfatninger av hva det er for noe.

”Altså diakonibegrepet er jo litt fremmed i japansk kontekst. Men på den ene siden, det å være snille med andre og hjelpe dem og sånt ligger jo i folket, altså både fra shintoisme og buddhisme. Alle synes det er en selvfølge at du skal hjelpe andre, men at det da skal kalles diakoni blir jo en spesialglose” (Informant A).

Noen av informantene prøvde å finne andre ord, som kunne vært bedre å bruke i den japanske konteksten. Det virket som denne refleksjonen ble provosert frem av intervjuene, altså at de ikke hadde tenkt så mye på dette før. Begreper som ble foreslått var ”*sewa*¹⁴” (hjelpe), ”*tsukaeru*¹⁵” (tjene), og ”*sasaeru*¹⁶” (støtte). Når slike begreper ble brakt opp, kom informantene fort til at disse alternativene ikke dekker det samme som diakoni. Begrepene har gjerne ”hjelpe”- eller ”tjeneste”-delen, men rommer ikke det distinktive kristne innholdet, blant annet at du gjør det som takk for Jesu kjærlighet. Noen av dem kan også føre til en følelse av ovenfra og ned, noe de ønsket å unngå. De fleste informantene konkluderte med at diakonibegrepet kanskje ble best å bruke likevel, selv om de var skeptisk i starten. De fant ikke noen gloser som inneholder så mye som diakoni. Informant F satt sammen noen ord og bygde opp ”*Mushi no ai*”, som skulle bety ”Kjærlighet som ikke bunner i meg”. Han viste ikke om det var rett å bruke, men det var det han kom på og foreslo.

Flere hentet inn en bibelsk tolkning på begrepet. Jesus nevnes som forbilde på tjenesten, han kom ikke for å la seg tjene, men for å tjene. ”Det er basisen til diakonien” (Informant A).

---

¹⁴ help, aid; good offices, service, recommendation; care, trouble; everyday life

¹⁵ to serve, to work for, to attend

¹⁶ to support, to prop, to sustain, to underlay, to hold up

Tjenesten skal være gjort i takkens betydning, og for at tjenesten skal være diakoni kan det ikke være gjort for å få lønn, men for å tjene Gud og mennesker. ”Hva er vel en kristen som ikke tjener Jesus i takkens betydning?” (Informant E). Det ble også pekt på en vanskelighet med tjenestebegrepet, det kan oppfattes som noe som blir slitsomt. Folk føler de må prestere og være en god tjener for å være en kristen. Informant E sier at ”tjenesten må være et svar på det Jesus har gjort, en selvopplevd opplevelse med Kristus er nødvendig”.

Nestekjærlighetsbegrepet ble ikke nevnt i intervjuene. Men indirekte beskrev informant A at ”å elske sin neste” er diakoni. Han ønsket i utgangspunktet ikke så mye fokus på diakonibegrepet, men heller fokusere på å elske sin neste. Han ønsket at vi skulle snakke mer om at vi som kristne skal elske vår neste, og tjene dem.

Bønn ble veldig ofte nevnt når jeg spurte hva som var med på å gjøre virksomheten diakonal. Både før oppstart av prosjektene og underveis er bønn en viktig del. Før en del av prosjektene ble startet, har flere kristne gått sammen og bedt om hvem de skal hjelpe, og hvordan. Så har arbeidet blitt startet opp, og bønn er en del av den daglige rutinen. Dagen starter med bønn, personalmøter innledes med bønn og bibellesning, og de møter problemer med bønn. ”Hvis det oppstår problemer, enten det er økonomi eller folk, så kan vi jo bare be” (Informant D).

En del av informantene ga uttrykk for at de hadde en veldig vid forståelse av diakonibegrepet. Flere av informantene som var engasjert i kirkens utadrettede virksomheter beskrev prosjektet sitt som diakonalt, men at det bare var en del av ”den store posen” diakoni.

”Når jeg går rundt med barna og sånt så går jeg ikke rundt og tenker ”nå driver jeg diakoni”, men når du spør sånn og jeg tenker meg om og ser tilbake så, ja, ett eller annet sted i den store posen diakoni så kan det vel kanskje kalles det” (Informant G).

Det å ta imot folk som kommer til gudstjeneste, lede, lytte til mennesker med problemer, alt dette ble sett på som diakonale oppgaver. Men også prestens tale skulle virke diakonalt, kom det frem av noen av informantene. ”Jeg mener faktisk at når presten taler, så skal en tale også virke diakonalt. At det å få gi Guds ord til folk er en diakonal oppgave. Det hører til under den store paraplyen diakoni” (Informant E). Diakonibegrepet ble også forstått en del av det å være kirke, nesten slik at begrepet kirke og diakoni går over i hverandre.

Flere mente at man burde øke kjennskapen til diakonibegrepet for å gjøre begrepet mer kjent og tydeligere forstått. Det ble foreslått flere måter diakonibegrepet bør innføres på. I stedet for bare aktivt innføre glosen, ønsker man heller å knytte det til praksis og forklare at det er diakoni. Siden det er fremmedord, ligger det ikke så mange assosiasjoner ved ordet fra før, så man har mulighet til å definere det på starten, men det er viktig at det blir definert. Dermed kan alle forstå begrepet likt, og det kan sette i gang prosesser og gi ideer til å være diakonal. ”... hvis man ikke helt forstår bibelske forklaringer eller begrepet, så kan man lett bli sånn, at hvis du ikke driver gamlehjem så driver du ikke diakoni” (Informant H). Hvis menighetene får lært begrepet godt, slik at det ikke bare blir smalnet inn til f. eks. aldershjem, så blir det til oppmuntring, da de ser at det er mye mer de kan gjøre. Mer forståelse rundt begrepet vil være med på å bygge opp kirkene på en oppmuntrende måte, når de ser den hjelpende hånd i vid betydning, og at den kan strekkes ut, sier informant H. De fleste gir uttrykk for at diakonibegrepet kanskje er beste løsningen, men de er redd for overforbruk og forvirring. En god definisjon, vise til Jesu omsorg for folk, og sine egne diakonale arbeid, vil kunne være med på å gi en trygg innføring i diakonibegrepet.

I svarene kommer det frem to ulike forståelser av hva som gjør en tjeneste diakonal. Den ene er at alt man gjør for kirken er diakoni, så lenge man ikke får betalt for det. Den andre er at det må være omsorg for mennesker før det blir diakoni. Et eksempel som det ble henvist til er møteverten, det vil si den personen som ønsker de som kommer velkommen, leverer ut brosjyrer og tar seg av de som trenger hjelp til å komme inn og sette seg ned. Er denne tjenesten diakonal fordi det er en tjeneste gjort av en kristen, eller blir den diakonal når møteverten hjelper eldre eller funksjonshemmede til å finne plassen sin? Dette skal jeg komme videre inn på i analysen.

5.3 Hvem er diakonien for

I intervjuet stilte jeg spørsmålet om hvem som trenger diakoni i det japanske samfunnet. Da ble det en del nøling og varierte svar. Det er mye nød i samfunnet, men samtidig ble det fortalt at det er mange buddhistiske institusjoner som hjelper (Informant A). Ingen av informantene kom med en lang liste eller viste til hvilke problemer som var i lokalsamfunnet. De fleste var enten generelle og nevnte en gruppe mennesker eller to, mens noen svarte at det er fullt av mennesker som trenger hjelp. Det som gir størst utslag blant alle informantene er mennesker som har det vanskelig. Det kan være psykiske, eller sosiale problemer, angst, overgrep, ensomhet og så

videre. Mennesker med funksjonshemninger blir nevnt av informant A som har arbeidet med denne målgruppen, men ikke av noen andre av informantene. Menighetens medlemmer blir nevnt som en gruppe som trenger diakoni, men at kristne også har ansvar for familien, lokalsamfunnet og arbeidsplassen. Hver enkelt kristen har i oppdrag å være til hjelp for de som har det vanskelig.

”I familien, lokalsamfunnet, og på arbeidsplassen, når folk har det vanskelig der kan vi gjøre noe for dem. Også eventuelt komme til kirken med spørsmål om hvordan vi kan hjelpe denne personen. Få andre med til å be eller gjøre noe” (Informant B).

Informantene viste også til barn og ungdom. De lever under et enormt press, de må prestere på skolen, og allerede fra barnehagealder være flinke og strukturerte. Dette kan føre til strenge regler og press, og mangel på kjærlighet fra familien (Informant D). Samfunnet blir beskrevet som stressende og travelt, der foreldrene har lite tid til barn og familie. Både barn og eldre blir ensomme, og dette kan være en diakonal utfordring. De barna som blir alene hjemme når foreldrene må arbeide lange dager kan ofte oppleve ensomhet. Disse ønsker skolefritidsordningene å hjelpe. Informant G og H som arbeider aktivt med barn gjennom ungdomsarbeidet og hjemmeskolen, og er særlig opptatt av denne målgruppen. Her nevnes de som har det særlig vanskelig, de som sliter med sosiale og psykiske problemer, at de kan få komme til kirken og bli akseptert som den de er. De nevner også spesifikt ungdommene med ”*futōkō*”. Informant G beskriver at ”I det japanske samfunnet er det sånn at hvis du ikke går på skolen, så er livet på en måte slutt. Altså da er livet meningsløst, du har ikke noe fremtidshåp. Hvis du ikke får fullført skolen, kommer du ikke til neste trinn, du får du ikke noen fot innenfor samfunnet som voksen borger.” I Japan er dette et stort problem, fordi det er ikke bare å begynne på skole igjen etter du har droppet ut. Disse holdningene ønsket de å gjøre noe med, de ønsket å hjelpe de ungdommene som faller utenfor samfunnet. Dermed er hjemmeskolen blitt et tillegg til samfunnets skoletilbud, som arbeider for at ungdommene skal klare seg i samfunnet. De går imot samfunnet og viser at disse ungdommene faktisk kan klare seg når de får den hjelpen de trenger.

Eldrekrise er en realitet i Japan, og selv om det er mange institusjoner som arbeider for eldre er det et endeløst behov for arbeidere. Tidligere var samfunnet bygget opp på at familiene hadde ansvar for hverandre, men nå bor ikke generasjonene så mye sammen lengre. Dette fører til ensomhet blant eldre, og behov for at kristne bryr seg om sine egne og andre. Menighetene med mange medlemmer som begynner å bli eldre, bør tenke på hvordan de kan hjelpe hverandre når

de blir hjelpeløse og enslige (Informant E). I det japanske samfunnet er det mye ensomhet og en del selvmord. Dette gjelder ikke bare eldre, men mennesker i alle aldre.

Mennesker med psykiske problemer, sosiale problemer, og angst er grupper som ofte kommer til kirken, og som kirken og medlemmene bør være til støtte og hjelp for (Informant A). Mennesker som kan betegnes som *hikikomori*¹⁷ og *futōkō* blir nevnt som en gruppe mennesker som trenger diakoni. Samtidig påpeker informant G at det finnes to typer mennesker; de man får kontakt med, og de som ikke vil ha noe med oss å gjøre. I intervjuene kom det tydelig frem at det å gjøre noe for de som trenger hjelp, er diakoni. Informant A beskriver at modellen for diakoni, er Jesus, som så de svake.

”Akkurat som Jesus, han så de svake, de som trenger hjelp. Og han møtte dem, gjorde noe for dem. Det er rollen, eller modellen for diakoni. Så det er jo egentlig noe som gjelder alle kristne, å leve i bønn om å være til hjelp for noen” (Informant A).

Oppsummerende ser vi at diakonien blir beskrevet som nødvendig for alle aldersgrupper, både barn, ungdom, voksne og eldre. I alle livsfasene kan man få behov for noen som er der, og som en kan snakke med. Informantene viser ikke en helhetlig reflektert forståelse for diakoniens posisjon i VJELK, men legger spesielt frem bestemte aldersgrupper og diakonale utfordringene som de selv arbeider med. De er veldig fokusert på det de gjør, og baserer beskrivelsene på sine egne erfaringer og arrangementer. Det er dermed ofte de som er engasjert på området som har den klareste oppfatningen og tar tydelig til orde for ”kallet” til å ta seg av den gruppen de arbeider med. De mangler imidlertid ofte en tydelig analyse av de diakonale behovene, men er reflektert og bevisst når det gjelder satsningsområdet.

5.4 Hvordan utøves det

Hōshi buntan er tjenestelisten som de fleste menigheter i VJELK har. Jeg spurte om diakoni burde vært en del av *hōshi buntan*. Det som kom tydeligst frem er at begrepet diakoni ikke hører hjemme på listen, men mange av tjenestene på listen er diakoni. Noen av tjenestene på listen blir beskrevet som diakoni av alle, mens andre varierte. Hvilke av tjenestene som ble beskrevet som diakoni var forskjellig ut ifra om informanten så på alle tjenester som diakoni, eller om det måtte være omsorg for at det skulle være diakoni. Listene varierer også fra

---

¹⁷ Gjelder vanligvis unge menn som unngår sosial kontakt unormalt mye (”Hikikomori,” 2015).

menighet til menighet. Det som ofte står på er møteleder, møtevert, vaske og ordne før søndagsmøte, husbesøk, sykebesøk og hente eldre til gudstjeneste. Husbesøk, sykebesøk og det å hente eldre til gudstjenesten blir spesifikt nevnt som diakonale tjenester på listen. Det er ikke alle lister disse siste tjenestene står på, noen steder skjer disse tjenestene av seg selv. Lytte blir nevnt som en tjeneste som ikke står på tjenestelisten, men som kanskje burde vært en tjeneste. ”Mange eldre har tid og evner til det, og mange trenger noen som lytter i det japanske samfunn” (Informant C). I tillegg nevner han det å prioritere tid til andre, som et måte å ha omsorg på, ikke minst sin egen familie og nabolaget.

Det å leve som Jesus er diakoni. Jesus tjente folk da han døde på korset, han talte, vasket føtter, helbredet og så videre. Hvis en tenker på Jesus som rollemodell for diakoni, blir jo blant annet preken en del av det. ”Jeg tenker på at hele Jesu liv var diakoni. [...] At det å gjøre som Jesus er diakoni, han levde diakonalt” (Informant E). På den andre siden ga noen av informantene uttrykk for at mye fokus på *hōshi buntan* kan skape tilbaketrekning for noen av medlemmene på grunn av mange oppgaver. Tjenestene i kirken må komme naturlig. Informant E sier at ”tjenesten må være et svar på det Jesus har gjort, en selvopplevd opplevelse med Kristus er nødvendig”. Vanskeligheten med tjenestebegrepet er at det kan bli slitsomt. Folk føler de må prestere, og være en god tjener for å bli en kristen. I VJELK er mange av menighetene små, og det fører til mange oppgaver for de som er medlemmer. Diakoni blir beskrevet som en plikt, mens på den andre siden er det et svar på nåden og friheten man får av å være kristen. Samvittigheten kan bli vanskelig i møte med diakonien, ingen kan si at de har gjort alt de kan gjøre som kristen.

De fleste jeg intervjuet nevnte frivillige som en viktig del av arbeidet. De kunne være aktivt med i prosjektene og hjelpe til praktisk, eller de kunne lage mat og være det lille ekstra i tillegg til de ansatte. De frivillige ble ofte beskrevet som nødvendig for at økonomien skulle gå rundt. Blant annet var skolefritidsordningen avhengig av at frivillige fra menigheten var med. Informant D forteller også at de lever på et minimum innen økonomi, og at de er i faresonen for å slite seg ut. Derfor er det bra at de har mange som er frivillig, eller halvfrivillig med lave lønner, så staben består ofte av eldre som ikke trenger pengene. Det å være frivillig ble ikke nevnt som en måte hver enkelt kristen kan være diakonal på, men det spurte jeg heller ikke om, så jeg kan ikke hevde at det er noe belegg for påstanden.

Organisering og formalisering av diakonien blir ofte vektlagt når informantene beskriver hvordan diakoni kan gjøres, og hvordan diakonien kan bli mer synlig. Informant C sier at det ”Egentlig ville det vært bra med en diakoni-komité som bevisst la opp til husbesøk, hvem som trenger besøk og sånne ting. Ideelt sett burde hver menighet hatt en s nn gruppe da.” Dette gjelder ikke bare husbesøk og sykebesøk, men også det å skape et sted hvor folk kan føle seg velkommen, eller mer formalisert lytte tjeneste. ”... det å skape et sted hvor de føler seg velkommen og kan slappe av. Og gjøre det trivelig å komme, for eksempel med bibelstudium og veiledning og sånt. Ja, la de føle seg hjemme og forhåpentligvis bli ledet til tro og håp, så er det diakoni i kirkelig hverdag” (Informant A). Diakonien blir fremstilt som at den forutsetter rammer og ansvarlighet, og at det ikke skjer av seg selv.

Nesten alle informantene nevnte veiledning, samtale, eller å lytte til noen med problemer som diakoni. Informant C nevnte det som noe som burde vært i kirkene, at eldre som har tid og tålmodighet kan ha tid til samtale for de som trenger noen å prate med. Mange trenger noen som lytter, og det kunne vært mer formalisert, sier han. Samtale med de som er med på prosjektene og foreldrene nevnes som en viktig del av arbeidene. Informant B har erfart at mange av foreldrene til barna trenger r d og samtale, og de ønsker å prioritere tid til det. Det å skape et sted for mennesker med psykiske problemer kan føle seg velkommen blir beskrevet som diakoni i kirkens hverdag av informant A.

Informantenes forståelse av *bokkai* illustrerer spenningen mellom evangelisering og diakoni. Informant H beskriver at det omfatter å undervise, oppdra til vekst for ikke-kristne, at de blir ledet til frelse, og for at kristne skal vokse i sin tro. Når jeg spurte om forskjellen på diakoni og *bokkai* fikk jeg en god del like svar, men også forskjellige. Jeg fikk forklart at det var en god del overlapping mellom begrepene. *Bokkai* har fokus på forkynnelse, veiledning, og undervisning. Hvis en tenker på samtale og veiledning, så overlapper de, men under prestens sjelesorg, vil det kanskje kunne ut i å dele et ord og be sammen, da blir det *bokkai*. ”Når du driver diakoni, og ikke kommer med et Gudsord, da skjer ikke *bokkai*” (Informant A). Informant H beskriver *bokkai* ”som å leve med Herren, og når du strekker ut en hånd til hjelp, blir den hånden diakoni”.

Forholdet mellom evangelisering og diakoni ble beskrevet på forskjellige måter. I et lite kirkesamfunn som VJELK har evangeliseringen vært hovedprioritet. Hvis man er eneste kristne i nabolaget, eller i familien, er kanskje evangeliefremstillingen ofte prioritert fremfor

kjærlighetsgjerningene, sier informant A. Forholdet mellom diakoni og evangelisering blir beskrevet som både ”kjærlighetsgjerninger og ord går hånd i hånd” av informant A, og at det kan sammenlignes med hånd og hjerte, som informant C sier:

”Hånden må være opptatt av hva den andre trenger og gi hjelp. Men hvis bare hånden beveger seg, uten et hjerte som brenner for at det menneske skal bli frelst, så blir det kanskje ikke helt det samme.”

En del av informantene har sett at det har vært mye fokus på evangelisering, og lite på kristen nestekjærlighet. Samtidig ser de på andre organisasjoner som har sitt hovedfokus på det sosiale, uten noe evangeliseringsmål, og er redd for grøften på andre siden. Mange av informantene ønsker at arbeidet kan være en mellomting der de kan bety noe i samfunnet, men også tenke evangeliserende.

”De som driver mye med sosialt arbeid har ikke alltid for vane å servere noe Gudsord. Det blir på en måte for lite. Men så kan vi jo stille oss spørsmålet om det er veldig bra med NLM og VJELK som legger stor vekt på evangelisering. Men kanskje det burde vært litt mer sosialt arbeid, eller hjelp til de som trenger det. Det kunne vært mer av det noen andre har alt av da” (Informant C).

Samtidig kommer det tydelig frem av alle informantene at folk som trenger hjelp må få det uten at det trenger å bli et evangeliseringsmiddel. Informant D ønsker å hjelpe de som trenger hjelp, samtidig som de er tydelig på at de er kristne og ønsker å være mennesker som er elsket av Kristus og som elsker andre. Det må være naturlig om man skal komme med et gudsord eller be for noen. ”Hjelp må være hjelp, ut fra behovet til den andre” (Informant C). En annen er enig i at diakonien har sin egenverdi, men samtidig trenger mennesker til syvende og sist frelse. ”Du kan hjelpe mange, og de kan få hjelp, men hvis de ikke møter Jesus, får de ikke den egentlige hjelpen, den de trenger mest” (Informant G).

Når jeg spurte om diakonien er et mål i seg selv, eller et middel til frelse fikk jeg varierte svar. Det som kom tydelig frem er at mennesker trenger evangeliet, og før de har møtt Jesus har de ikke fått den egentlige hjelpen de trenger. Informantene legger vekt på ønsket kristne har, dypest sett ønsker de at menneskene man hjelper også skal bli frelst. På den andre siden skal ikke dette komme i veien for om man hjelper folk eller ikke. Kirken må hjelpe de som trenger hjelp, uansett. Nesten alle informantene gir tydelig uttrykk for at diakonien ikke skal brukes som et middel. Bare informant E skiller seg ut på dette punktet, og viser til Jesus at han hadde for mål at mennesker skulle bli frelst, og sier at diakoni må være et middel til å lede folk til

frelse. ”Hvis ingen blir frelst av diakonien vi driver med, er det misbrukt tid, eller feil strategi” (Informant E).

”Begge deler er viktig”, sier informant A, ”som menneske er det viktigste i livet å bli frelst, og for kirken er dette hovedansvaret”. Dette kommer frem blant flere av informantene, og selv om de er tydelig på at diakonien ikke skal brukes som middel for at mennesker skal bli frelst, håper de på å nå mennesker med arbeidet. Bønn og formidling av evangeliet er en naturlig del av mange av prosjektene, og håpet om at mennesker skal bli frelst er sterkt. Informant H som tok utfordringen og startet kirkeskole, som oppdrar barna til å bli ”evige livsmennesker, og dette samfunnets mennesker” sier at ”Det må jo virkelig være diakoni”. Informant H fremstiller det som to sider av en sak, at man som diakonale mennesker trenger begge målene inni seg, å hjelpe mennesker, og at de skal bli frelst.

Samtidig skal ikke mennesker føle seg som et religiøst prosjekt. De skal ikke føle at noen er snill, for å få andre inn i sin religion. Det skal være naturlig om man skal komme med et gudsord eller be for noen, ikke et krav. Prosjektene ønsker å være tydelige som kristne, det kan være gjennom nyhetsbrev, bordbønn, andakt, kristne sanger, og ønsker at atmosfæren skal være kristen.

For informant D var menneskesyn noe som var med på å gjøre virksomheten diakonal. Når hun skulle forklare hva som var egenarten til virksomheten i forhold til vanlige sosialt velferdsarbeid, var det holdningen til menneskene hun trakk frem.

”Det går rykter i nabolaget om den personen som har vært over alt og ikke trivdes, men fortsetter å komme hit. Det har noe med måten man behandler og tar imot mennesker på som kanskje gjør at det kan kalles diakoni. Men vi starter jo hver dag med bønn” (Informant H).

Holdninger og ord blir trukket frem som måter man kan vise menneskeverdet til de som kommer innom på dagsenteret, og de som er boende på aldershjemmet. Det å arbeide for at de skal gå et godt liv, og at de som jobber der har det i seg at ”Gud elsker alle mennesker, og at vi er folk som bringer holdningene til menneskene fra Gud” (Informant D).

5.5 Hvem utøver diakoni

I det følgende vil jeg ta med de beskrivelsene informantene mine gav av hvem som utøver diakoni. I tillegg vil det også være tatt med en del observasjoner jeg gjorde da jeg besøkte menigheter og prosjekter.

Et av spørsmålene i intervjuet var om de hadde noen tanker om hvem som skal drive diakoni. Her var det enighet om at alle kristne skal drive diakoni, og ikke-kristne driver ikke diakoni. Alle informantene var tydelig på at alle kristne skal være diakonale. ”Hvis kristne ikke er diakonale, er det i grunn ikke noen kirke” (Informant D). Alle har ansvar for å se om det er noen som trenger hjelp, og gjøre noe med det.

”Det er klart av hva den enkelte kan bidra med kan jo være forskjellig. Så er det jo å være diakonal og bety noe for samfunnet. Gjøre noe for andre. En hjelpende hånd til andre mennesker. Det må jo være en selvfølge hvis du er en kristen” (Informant H).

Det trengs ikke noen spesiell utdanning for å fungere diakonalt (Informant A). Som kristen er det en selvfølge å bidra med de evnene man har. Dette vil være forskjellig fra person til person, men å være en hjelpende hånd for andre er viktig. Det at alle kristne fungerer diakonalt blir fremstilt som det mest realistiske nivået å drive diakoni på. Det krever ikke økonomiske ressurser og alt som trengs for at en menighet skal starte en diakonal virksomhet. Det å gjøre noe for de som trenger hjelp blir tydelig fremstilt som et oppdrag til alle kristne. Kristne kan følge opp enkeltmennesker som trenger hjelp. Å gjøre det en kan for enkeltmennesket blir nevnt som et eksempel på diakoni alle kristne kan gjøre.

Diakonibegrepet i sammenheng med menighetene blir beskrevet som ukjent og lite brukt. Informantene er enige i at alle menighetene fungerer diakonalt, men ingen setter ord på det. Av noen av informantene blir alt arbeidet i kirken beskrevet som diakoni. Bortsett fra stabsmøte og menighetsrådsmøte, kommer resten av kirkens arbeid inn under diakonien (Informant G). *Hōshi buntan* som jeg har skrevet om tidligere, er en del av menighetenes organiserte diakoni, og omfavner mange av tjenestene i menighetens hverdag. I noen av menighetene informantene mine har hatt tilknytning til har virksomhetene vært en viktig del av det diakonale arbeidet. Informant H forteller fra sin egen opplevelse. ”Det var en prest fra en annen kirke som kom og sa ”dere driver hjemmeskole, hjelper folk med problemer og får de tilbake i samfunnet. Dere driver jo diakoni.” Det var fordi han sa det til oss at vi tenkte, ja visst gjør vi det!” Da fikk han øynene opp for at arbeidet de drev var diakonalt, og han slapp strevet med å starte diakonalt

arbeid. Han så at hjemmeskolen og ungdomsgudstjenestene deres var med på å inkludere folk med psykiske problemer, og ungdommer som trengte et sted og å bli akseptert som den de er. En viktig diakonal tjeneste menighetene står for er å være et sted mennesker med psykiske problemer kan komme til.

”Veldig mange som kommer til en japansk menighet har ett eller annet psykisk problem, noe de strever med. Så det å skape et sted hvor de føler seg velkommen og kan slappe av. Og gjøre det trivelig å komme, for eksempel med bibelstudium og veiledning og sånt. Ja, la de føle seg hjemme og forhåpentligvis bli ledet til tro og håp, så er det diakoni i kirkelig hverdag” (Informant A).

De er det presten eller eldsten som stort sett tar seg av og har samtaler med, men fellesskapene har som oppgave å være inkluderende.

VJELK har, som beskrevet tidligere, flere diakonale virksomheter. Selv om mange av disse arbeider diakonalt, så er det bare arbeidsplassen for funksjonshemmede som tydelig har navn av å være et diakoniprojekt. Informantene har en variert forståelse av hvilken grad virksomheten de driver er diakonal. Informant A forstår selv virksomheten som diakonal, og sier at ”Det bygger jo på Bibelen, og da føler jeg at alt vi driver med er diakoni. Kan ikke dele opp noe. Det er totalen som er diakoni”. For at virksomhetene skal være diakonale og ikke bare sosialarbeid, begrunner informantene det blant annet med menneskesyn, fokus på bønn og bibel, og mulighet for veiledning og samtale. Informant G beskriver hjemmeskolen som diakoni på denne måten: ”Det kan kalles diakoni fordi de blir forvandlet. De får møte Jesus. De får et nytt liv. Derfor er det diakoni.” På den andre siden ville de som arbeider i skolefritidsordningen ikke direkte beskrive arbeidet sitt som menighetens diakoni. De ville definere det som sosialarbeid. Informant C sier at ifølge hans forståelse er diakoni ikke aktiviteter, men noe som gjelder den enkelte kristne, gjennom å tjene og hjelpe andre. ”Det som skjer ubevist, tjener hverandre og er gode mot hverandre. Dette er mer organisert, det kalles ikke diakoni”. Dette begrunner han med at de tar betalt for å ha barna der, og da blir det jo ikke en tjeneste, men et arbeid. Så han anser ikke virksomheten som menighetens diakoniprojekt, men på den andre siden så skjer det diakoni i arbeidet, sier han.

Kontinuitet av arbeidet er noe informant G mener er viktig for at et arbeid skal være diakoni. Det hjelper ikke å bare reise til et katastrofeområde å hjelpe til, for så å reise igjen. Diakoni kan ikke bare være en kort hendelse, men noe vedvarende, for ellers blir ikke menneskene virkelig hjulpet forklarer hun videre.

En av motivasjonene bak dagsenteret var at eldre som hadde vært kristne hele livet, at de skal få slippe å komme på et aldershjem som ikke er bygget på kristelig tankegang. Hun beskriver menneskesynet som annerledes: ”Andre steder bærer de på ønsket om å dø, mens her behandler vi mennesker på en verdig måte, vi ønsker at de skal få et godt liv og bringer holdningen til menneskene fra Gud”. På en vanlig institusjon som hun arbeidet på tidligere, kunne hun ikke fortelle om Jesus eller gi den hjelpen hun ville gi, men det har hun fått muligheten til gjennom dagsenteret.

Ingen av informantene har beskrevet noen med spesielt ansvar for diakonien. Men jeg har sett på et begrep og to titler i strukturen for å prøve å finne ut om det finnes.

Bokkai begrepet blir oppfattet ulikt, av de fleste blir *bokkai* beskrevet som hyrdetjenesten, det å ta seg av flokken. Slik fremstilles det som et lederansvar. Jeg har tidligere redegjort for hva informantene mine beskriver begrepet, så det skal jeg ikke gjenta her. Det er klar enighet om at *bokkai*-tjenesten i særlig grad er lagt til presten, men at også misjonær, evangelist, og eldste kan utføre den. Det å utøve *bokkai* blir imidlertid samtidig av de fleste forstått som en tjeneste alle kristne har del i. Informant H påpeker at det er nødvendig med opplæring av presten for å gjøre *bokkai*, for så å kunne få ansvar for sin egen flokk mennesker. Alle kristne bør ha ansvar for hverandre, men hovedansvaret ligger på presten.

Shitsuji (diakon) og *yakuin* (menighetsrådsmedlem) er to titler i strukturen til VJELK som jeg ønsket å se nærmere på. Jeg ønsket å se om informantene ville koble disse titlene til diakonalt ansvar i menighetene. Ut i fra VJELKs lover skal *yakuinkai* (Menighetsrådet), bestå av prest og eldste. Men i de fleste menigheter er det for få eldster, slik at arbeidere og andre valgte blir med. De som blir valgt inn kalles ofte *shitsuji*, men dette kan variere fra menighet til menighet. Det er bare informant A som kobler *shitsuji* til diakonien, og sier dem kan ha diakoni ansvar. Ingen av de andre informantene gjør denne koblingen.

”Det er ikke så lett å si forskjellen. Fordi det er litt forskjellig, altså, *shitsuji* direkte oversatt blir jo diakon. Men det kommer jo litt an på det enkelte land og kirkesamfunn hva de egentlig legger i det. Sånn som jeg ser det, så ser jeg på en som er *shitsuji*, altså betydningen av *shitsuji* som en som er diakoniansvarlig. Underforstått ansvar for folk i menigheten, de har fått et spesielt ansvar for folk. *Yakuin* er på en måte et videre begrep. Nesten som et tak over flere, altså eldste, og *shitsuji* samlet er på en måte *yakuin*” (Informant A).

Informant E forteller at begge termene brukes i det japanske samfunn, og da i sekulær mening. *Yakuin* brukes i firma om ledelse og medlemmer, mens *shitsuji* kan brukes om hjelpere på hotell. *Shitsuji* har ofte administrative oppgaver i menighetsrådet, mens *yakuin* er en tittel alle som er med i menighetsrådet kan ha. Ut i fra forklaringene informantene har gitt om *shitsuji* og *yakuin* har de egentlig ikke noen direkte relasjon til det diakonale ansvaret eller diakontjeneste i VJELK. Så selv om *shitsuji* direkte oversatt betyr diakon, er bare informant A som sier at de kan ha diakonalt ansvar i menighetene.

Det som kom tydeligst frem er at alle kristne skal drive diakoni.

5.6 utfordringer for diakonale virksomheter

I intervjuene forholdt informantene seg både til menigheten og virksomhetene. I dette delkapittelet tar jeg for meg utfordringene de beskriver ved å ha diakonale virksomheter. Informantene beskriver noen ulike utfordringer, men også noen som de fleste strever med. Økonomi er den utfordringen som blir fremstilt av flest. I et kirkesamfunn hvor en del menigheter har vanskeligheter for å være selvstendig økonomisk med prest, tærer det på det diakonale arbeidet. Mange av prosjektene er avhengig av givertjeneste, og at de har medlemmer eller brukere som betaler. Skolefritidsordningen og dagsenteret er avhengig av at de som bruker tilbudet betaler, ofte mer enn de ville gjort hos offentlige prosjekt. Når prisen blir høyere, fører det til krav om profesjonalitet i arbeidet, brukerne forventer å få mer når de betaler mer. Samtidig vil de måtte kjøre med så liten bemanning som mulig, og leve i balansen mellom økonomi og ikke slite ut de som arbeider der. Frivillige og eldre som arbeider på lav lønn er ofte nødvendig. Dette gjør at det ofte er få yngre arbeidere, som er en liten svakhet, påpeker informant D. Skolefritidsordningen er med på å støtte en negativ tankegang, sier informant C. Han er redd for at prosjektet kan ha en negativ effekt, nemlig å hjelpe foreldre til å kunne arbeide til langt på kveld, i stedet for å være med barna. Det blir et vanskelig dilemma, enten å hjelpe barna som kunne risikert å være alene hjemme, eller å bekrefte foreldrene sin tankegang om at det er greit å arbeide til langt på kveld.

Skolefritidsordningen, dagsenteret og prosjektet for funksjonshemmede har alle sammen muligheten til å bli en NPO. Dette ville gjort økonomien mer stabil, de ville fått støtte og råd til flere arbeidere, og kunne antakelig utvide prosjektene. Problemet er at det blir mye papirarbeid, rapporter, og mange flere regler. Hvis de skulle blitt en NPO, ville de måtte tone

ned den åndelige siden av virksomheten slik som andakter, evangelisering, bønn eller tilsvarende aktiviteter innenfor prosjektet. Dette gjør at de ønsker å drive selvstendig, uten å bli NPO.

Mange av prosjektene er avhengig av ledelsespersonene, og kan ha problemer med å være bærekraftig hvis disse slutter eller flytter til en annen kirke. Ofte er ledelsespersonene presten og prestekonen, og da kan prosjektene gå ut over det alminnelige menighetsarbeidet. Informant C sier at prosjektet tar mye tid og økonomi, og skulle ønske det var mulig å bruke mer tid, energi og økonomi på å nå ut i videre forstand enn gudstjenesten og skolefritidsordningen.

5.7 Opplæring i diakoni

Informantene har nokså uklare og til dels stridende oppfatninger. Blant informantene er det enighet om at det trengs opplæring i diakoni. Hvordan det bør gjøres, og hva det bør inneholde, er det forskjellige tanker om.

Det første som blir foreslått er at KLTS og KLBI bør ha undervisning i diakoni. Et eget fag vil være vanskelig, økonomisk sett, men gjennom bibelfaget ville krevd mindre ressurser. En bevisstgjøring om hvorfor diakoni er viktig gjennom å peke på det i bibeltekstene vil være ideelt (Informant A). KLTS bør arbeide for en bevisstgjøring av prestene om hva diakoni er, slik at de blir compatible til å ha lokal opplæring i diakoni. Presten blir nevnt som en med ansvar for å undervise og lære opp medlemmene til å tenke diakonalt.

Det andre er lokal opplæring, det blir beskrevet som ønskelig og nødvendig. Dette foreslår de kan gjøres ved hjelp av fagmenn på området, eller at presten har kurs i kirkene. Det å invitere til et enkelt seminar om diakoni vil ha liten effekt, siden få ville forstått hva det handler om og møtt opp, sier informant C. Videre nevner han at det ville vært bedre med seminarer, hvor man underviser i en praksis som kan konkluderes med at er diakoni. Informant G på den andre siden mener det må være fokus på noe over tid, for å tenne hjertene.

Hva den lokale opplæringen i diakoni bør inneholde, er det forskjellige tanker om. Skal det være kurs i hvordan man kan drive prosjekter, begrepsforståelse, eller skal det være til motivasjon for å tjene andre? Bare å generelt ha mer om diakoni blir for bredt (Informant C). Opplæring for å drive prosjekter, mer institusjonelt er ikke noe å satse på, det ville ikke gitt

noen effekt, siden det ofte er økonomien som er problemet. Noen av informantene ønsker en tydeligere begrepsforståelse, slik at arbeidene som allerede finnes kan forstås som diakonale, og skape en ”avslappende følelse” ovenfor diakoni. ”Men når vi lærer ordentlig hva begrepet betyr så kan man mer som oss ”Jammen vi gjør jo det”, så kan man med avslappede skuldre tenke mer utadrettet, ”hvis det er diakoni, det kan vi”. Arbeide ut fra at man har forstått hva det er med senkede skuldre” (Informant H). Dette kan også være med på å motivere til nye ideer og satsninger blant kirkene når de forstår hva diakoni egentlig er, sier informant H. Bevisstgjøring av medlemmene, motivasjon, og noe som tenner hjertene til å tjene andre blir foreslått som en god måte å undervise i diakoni lokalt.

6 Analyse

Denne analysen kommer jeg til å dele i to hoveddeler. Den første delen kommer jeg til å analysere de seks punktene jeg har i kapittel 5, med bruk av teorien jeg har presentert.

I del to kommer jeg til å se disse punktene i sammenheng og vurdere styrker, svakheter, muligheter og trusler når det gjelder diakoniforståelsen.

6.1 Diakoniforståelsen

6.1.1 Den grunnleggende diakoniforståelsen til informantene

Jeg skal starte med å analysere hvilke grunnleggende diakoniforståelse som kommer til uttrykk hos informantene.

Det var tjenestebegrepet som gikk igjen når jeg spurte om de kjente til begrepet diakoni.

Flere av informantene beskrev diakoni som et fremmedord som ikke passet inn i den japanske konteksten uten tydelig forklaring for hva det er. For veldig mange er det helt ukjent, og de var ikke i stand til å utdype begrepet. Til tross for at begrepet ikke er kjent, skjer det gode gjerninger blant medlemmene i menigheten, sier de. Jeg har sett i DIK at ved å gi disse gjerningene et navn, blir viktigheten av de bekreftet (DIK: 48). Både DIK og informant H gir eksempler på personer som fikk høre begrepet diakoni, og forsto at det de holder på med har et navn. Dette førte til mer kjennskap til begrepet, dypere forståelse når man får muligheten til å knytte det til praksis, og man blir motivert og satt i stand til fortsatt innsats. Dette viser at selv om informantene har motforestillinger når det gjelder bruk av begrepet og at det tar tid å lære hva det betyr, kan innsatsen ha en stor verdi.

Noe som ble nevnt som problematisk ved diakonibegrepet og innføringen av det, var at det betyr å tjene. Det mente informantene kunne føre til at folk følte de måtte gjøre mer, og det var frykt for at det skulle bli sett på som et nødvendig krav. Dette er en kjent problemstilling (DIK: 34), men samtidig finnes det løsninger. Dersom det er tydelighet på at de gode gjerningene er lydighet til noe vi allerede er i Kristus og blitt utrustet til, så vil det blir enklere å forstå at det er en utrustning de allerede har fått, og ikke enda en oppgave å utføre. I tillegg vil det å vektlegge at diakoni er mer enn å tjene, føre til mindre følelse av krav.

I intervjuene ble Jesus løftet frem som forbilde for tjenesten. Etter informantene hadde beskrevet diakonien med tjenestebegrepet, gikk de til Jesus for å kunne utdype hva det innebærer. Diakoniforståelsen er kristosentrisk og gir uttrykk for en disippel-relasjon og kall til etterfølgelse (DIK: 26). På den ene siden beskriver de fleste Jesus som forbilde, inspirator og den som gir motivasjon og styrke til å gjøre diakoni, ham de ønsker å tjene i takknemlighet for det han har gjort. På den andre siden beskriver de en plikt-diakoni, der de ikke ønsker å snakke for mye om diakoni, fordi de er redd for at medlemmene får en følelse av å ikke strekke til. Slik jeg vurderer dette kommer det an på hvilket fokus de har på diakoni, og bredden de har av forståelsen. Ved å vise til en allerede etablert praksis og en utrustning vi har fått av å være i Kristus, vil det ikke bli et press om å bli lik Kristus og streve etter det, men å være i Kristus og å være satt fri til å tjene. Snakker man derimot om en tjeneste som må utføres, blir det oppfattet som mer strev. En svakhet som bør nevnes ved denne kristosentriske forståelsen er at den mangler bredden som blant annet uttrykkes i referanselitteraturen med et tydelig trinitarisk utgangspunkt for diakonien.

Diakoni i kontekst beskriver *diakonal spiritualitet* som et viktig element i den diakonale tjenesten. Det beskrives som en god måte å holde ut, få ny kraft, og holde fokus på hvorfor vi gjør de gode gjerningene (DIK: 37). Dette er en av de store styrkene jeg har oppfattet fra informantene mine: de ber mye, og har fokus på bibellesning og fellesskap. Fokuset på Den hellige ånd mangler i intervjuene, men på den andre siden er bønn og fellesskap viktige faktorer hos informantene. Hadde Den hellige ånd fått komme tydeligere til uttrykk i refleksjonen deres om diakoni, som en ånd som utrufter og myndiggjør til diakoni og ikke bare evangelisering, ville dette kunnet styrke diakoniforståelsen.

Flere av informantene mine beskrev arbeidet sitt som diakonalt, og gjerne som en del av ”den store posen” diakoni. Det var variert forståelse for hvilke tjenester i kirken som var diakonale: noen sa alle, til og med presten drev diakoni da han talte, og tjente menigheten på den måten. Dette viser en vid diakoniforståelse, der gjerne alle gode gjerninger kunne vært klassifisert som diakoni. Det vil av flere grunner være problematisk om alle gode gjerninger blir definert som diakoni. Da kan i verste fall diakonibegrepet stå i fare for å miste sin funksjon, og det blir vanskelig å etterprøve hva som er god diakoni (DIK: 40). Historisk har diakoniens lange tradisjon vært å stå sammen med og forsvare de sårbare menneskene, men hvis alle tjenester som skjer i VJELK blir beskrevet som diakoni vil det ikke være noe som spesifikt er diakonalt. Da blir ikke lenger diakoni en tjeneste for å vise omsorg for de sårbare i samfunnet.

Alle informantene konkluderte med at det ikke er noe annet uttrykk som sier det samme som diakoni og at det kanskje da er best likevel å bruke begrepet, men det må innføres og defineres på en god måte. Dette viser en refleksjon som oppsto under intervjuene. De innså at diakonibegrepet, på grunn av sine bibelske røtter, knyttet til Jesu diakoni og kallet til tjeneste, er et begrep som er vanskelig å erstatte. På den ene siden blir ofte *social work* og *social ministry* ofte blir brukt i internasjonal sammenheng der diakonibegrepet kan bli forstått på veldig forskjellige måter (TVIK: 10). Men, som vi har sett, DIK ble skrevet nettopp for å gi en dypere forståelse av diakoni, slik at flere innenfor det lutherske fellesskapet kunne få en felles forståelse for diakoni (Nordstokke 2011b: 68). Derfor kan vi si at det finnes alternativer, men at det å innføre begrepet på en god måte vil ha fordeler. En god måte å innføre og definere begrepet på er å vise til en allerede etablert praksis, slik at arbeidet som allerede skjer bekreftes. Da vil de få en dypere forståelse for den diakonien de allerede holder på med, og det kan åpne for nye utfordringer.

6.1.2 Hvem er diakonien for

I dette delkapittelet skal jeg analysere svarene informantene gav på spørsmålet om hvem diakonien er for. Svarene skal jeg teste ut i fra noen av de teoretiske anliggende som er kommet til uttrykk i referansedokumentene, og ikke minst i forholdet til konteksten.

I referansedokumentene har vi sett at konteksten og en god forståelse av de diakonale utfordringer den rommer er viktig når det gjelder spørsmålet om hvem som trenger diakoni. Likevel er noen utfordringer konstante og uavhengig av konteksten (DIK: 21). Å analysere konteksten kan bidra til å gjøre konteksten mer relevant og hjelpe til å prioritere mål.

Når jeg spurte informantene hvem som trenger diakoni, eller når de tok initiativ til å drøfte dette spørsmålet, ble ”de som har det vanskelig”, oftest løftet frem. Dette kan en hevde svarer til ”de sårbare” som får særlig omtale i *Diakoni i kontekst* (DIK: 14), og jeg velger å se på dette som en styrke ved informantens diakoniforståelse at de ser det er denne gruppen mennesker som trenger omsorg. Alle tre referansedokumentene mine bekrefter at diakonien er for de som har det vanskelig.

Informantene viser en forståelse for at alle aldersgrupper trenger diakoni, og at diakonien er for alle mennesker. De oppfatter det som mest ideelt at den som utøver diakoni er en av

menighetens medlemmer, som utøver tjenesten i menigheten, i familien, i lokalsamfunnet eller på arbeidsplassen. Alle mennesker trenger diakoni, men i referansedokumentene blir den beskrevet som mer grensesprengende, da den også tar med det globale fellesskap, og går utenfor landegrensene i den internasjonale diakonien. At medlemmene i VJELK ikke har dette omfattende perspektivet på diakonien, men heller har fokus på det nære, kan forklares med at det er et lite kirkesamfunn, og har heller gjort prioriteringer i forhold til eget lokalsamfunn.

Jeg har redegjort for viktigheten av å analysere og ha kunnskap om konteksten, for å kunne hjelpe de gruppene som trenger diakonien mest, prioritere midler og ha fokuserte mål. Informantene mine viste som beskrevet tidligere lite fyldig refleksjon over hvilke diakonale utfordringer som de kjente til. De hadde stor kunnskap om de gruppene de selv arbeidet med, men det virket som de i liten grad hadde gjort en konkret analyse av konteksten. De kjenner til utfordringene knyttet til eget arbeidsfelt. Fattigdom og nød, slik dette er tydelig fokusert i DIK, ble ikke beskrevet tydelig. I stedet tok de opp problemer som gjerne finnes i velutviklede land. Informantene nevner blant annet psykiske og sosiale problemer, prestasjonspress på skolen, ensomhet og eldrekrise. Dette viser en styrke ved at de klarer å tolke de diakonale utfordringene inn i sitt eget velutviklede samfunn, finner ”den moderne nøden” og tar den på alvor. Faren kunne vært at de bare forbandt nød med fattigdom, rusmisbrukere og uteliggere, men nå kan det jo diskuteres om de er for langt over på den andre siden. Da kan de stå i fare for å bare gi hjelp til de som kommer inn, mens de som står utenfor og opplever nøden ikke får hjelp. Det som er positivt med å analysere konteksten er at det øker bevisstheten rundt muligheter og begrensninger, mulige samarbeidspartnere og tilgjengelige ressurser, før et eventuelt organisert arbeid startes opp eller forbedres. Det virker ikke som at det er en helhetlig reflektert forståelse for hvem som trenger diakoni i VJELK, men at informantene på sett og vis slår seg til ro med at de gruppene de selv arbeider med trenger diakoni.

Informant A var klar over at det finnes mye nød i samfunnet, men framholdt at det finnes andre aktører som hjelper. Det er en kjent problemstilling i diakonifaget at i de vestlige landene er det velferdsstaten som tar over arbeidet, eller at diakonien blir en del av velferdsstaten (DIK: 50-52). Japan er også en velferdsstat, og dermed er diakonien i mange henseender i samme situasjon som i vestlige land. Det ser ut som at Informant A har sett en utfordring og vurdert satsningsområder, men ser at det er mange buddhistiske institusjoner som fanger opp de som faller utenfor. Da det moderne velferdssamfunnet kom, oppsto det en del utfordringer. Diakonien måtte da finne måter å bevare sin særegne ideologiske identitet, og har gjort dette

blant annet gjennom å bidra med tilleggsverdier og spesiell kompetanse (DIK: 50-52). Den har også fungert som et sikkerhetsnett for de som faller utenfor systemene. Dette ser vi blant annet at dagsenteret, alderssenteret og hjemmeskolen har gjort, og viser en forståelse for at denne tankegangen har vært hos de, men ikke gjøres rede for.

6.1.3 Hvordan utøves det

Diakonien er et kall til handling som svar på menneskelig lidelse og urettferdighet, og den blir påvirket av konteksten. Jeg skal her se på svarene informantene gav på hvordan diakonien utøves på best mulig måte, og hvilken praksis de selv har.

Hōshi buntan-listen over arbeidsoppgaver i menigheter var et tema som både jeg og informantene tok opp i intervjuene. Her kom det fram ulike meninger, men alle er enige om at noen av tjenestene på listen er diakonale. Jeg har nevnt problematikken med den vide diakoniforståelsen tidligere, og det gjelder på forståelsen av tjenestelisten også. Likevel har de fleste bare beskrevet de tjenestene på listen som inneholder omsorg som diakonale. Hvis jeg har oppfattet dette rett, gjelder disse tjenestene som oftest menighetens egne medlemmer. Dersom dette stemmer viser det en mulig svakhet ved listene ved at de ikke organiserer noe for å hjelpe de som er utenfor menigheten. En svakhet ved denne vurderingen er at jeg blitt fortalt at det er vanskelig i den japanske kulturen å motta gratis hjelp og støtte. Dette gjør det vanskelig for medlemmene å gi ubetinget omsorg utenfor menigheten.

Frivillige beskrives som en viktig del av alle virksomhetene og i menighetene. At menighetens medlemmer er med å stille i stand, rydder, og utfører tjenester er en viktig del av menighetenes hverdag. *Diakoni i kontekst* bekrefter viktigheten med frivillige i diakonalt arbeid, både når det er organisert og når det ikke er organisert (DIK: 68). I intervjuene har jeg nevnt at ingen av informantene direkte beskriver dette som en måte hver enkelt kristen kan utøve diakoni på, men med tanke på at vi kan forstå det som en tjeneste, vil jeg hevde at de indirekte anser dette som en diakonal tjeneste. I referansedokumentene har vi sett hvor viktig det er at de frivillige ivaretas, gis opplæring og motivasjon til å fortsette i arbeidet (DIK: 68). Dette er et punkt hvor jeg tror VJELK har et forbedringspotensial: Ikke at medlemmene må være mer frivillige, men at den anonyme diakonien blir mer verdsatt og beskrevet som diakoni, i tillegg til at de som er synlige som frivillige får opplæring, motivasjon og blir verdsatt som en viktig del av arbeidet.

Når informantene skulle beskrive hvordan diakoni gjøres, ble det ofte lagt vekt på organisering og formalisering. Dette gjaldt flere av tjenestene, også når det ble foreslått nye, som blant annet en lyttetjeneste. I referansedokumentene har vi sett at i oldkirken ble diakonien etter hvert organisert, og fikk også ledere for å organisere bedre (DIK: 48). På den ene siden er dette altså et positivt reflektert standpunkt, mye fungerer bedre når det er organisert og innenfor visse rammer. På den andre siden står den spontane diakonien i fare for å bli nedprioritert når all diakonien forutsetter rammer og ansvarlighet. Selv om organisering ofte er viktig, er det også nødvendig at den spontane diakonien får blomstre, og tilfeldige gode gjerninger får utløpe fritt i menigheten.

En svært viktig del av hverdagen til mange av informantene mine besto av samtaler og veiledning. Dette gjaldt alt fra foreldrene som har barna på skolefritidsordning til mennesker med psykiske sykdommer som kom innom menigheten. Forholdet mellom diakoni og sjelesorg vil jeg drøfte mer under *bokkai*-tjenesten. Det som er interessant er hvordan informantene beskriver utøvelsen av diakoni, ovenfor de utfordringene de selv har opplevd er i samfunnet. Beskrivelsene av at mennesker lever i et stressende samfunn og trenger noen med tid til å lytte, viser en refleksjon som har vært hos informantene og ført til handling og prioriteringer.

Informant A vektla gjestfriheten til menigheten, hvor mennesker med psykiske problemer skulle føle seg velkommen og få mulighet til samtale. Det at de ble tatt godt imot og føler seg velkommen, anså han som diakoni i kirkelig hverdag. Det inkluderende fellesskapet har helt siden begynnelsen vært et viktig uttrykk for kirkens diakonale vesen (PFD: 19). Gjennom at menighetene møter de som faller utenfor samfunnet på en inkluderende og aksepterende måte, vil gjestfriheten kunne være et uttrykk for menighetens diakoni.

En interessant del av forståelsen av diakoni er om den blir forstått som et mål i seg selv, eller et middel for å oppnå noe høyere, og da særlig at mennesker kommer fram til kristen tro. Informantene begynte sin refleksjon ofte med at evangelisering har vært hovedprioriteten. TVIK beskriver at den evige frelse er viktigere enn timelig hjelp (TVIK: 18). Det bekrefter mye av det informantene sier: hvis mennesker ikke til slutt begynner å tro på Jesus, har de egentlig ikke fått den hjelpen de trenger. På den andre siden er det nesten tydelig enighet om at diakonien har sin egenverdi, men bør gå hånd i hånd med evangeliet. Informant C har selv gjort en refleksjon over at det kanskje er for mye fokus på evangelisering i VJELK og for lite på kjærlighetsgjerningene, og at det kunne vært mer stabilisert fokus. Dette kan belyses med det

odelte kallet til misjon, som består av evangelisering og diakoni (TVIK: 17). På grunn av få ressurser og medlemmer, har hovedvekten vært på evangelisering, og på å bevare sine egne medlemmer, og ikke så mye på diakoni. Kallet til diakoni virker derimot sterkt hos informantene mine, muligens siden har tilknytning til arbeidet. Det virker som kallet til diakoni blir mer aktuelt og forsterket når de ser seg selv som kirke i lokalsamfunnet.

Det kommer til uttrykk en uenighet om hvilken selvstendighet diakonien har. På den ene siden må de som trenger hjelp få hjelp uten at det blir et evangeliseringsmiddel. Det må heller ikke være krav om at kristen forkynnelse skal være en forutsetning for å få hjelp. At diakonien er et middel for at mennesker skal bli frelst, blir av nesten alle informantene avkrefte. På den andre siden skilte Informant E seg ut, og mente at diakonien har brukt feil strategi hvis ingen kommer til tro. Siden hun ikke selv har direkte tilknytning til en diakonal virksomhet kan det nesten se ut til at disse refleksjonene hos de andre kan ha vært en kausalitet av at menighetene startet egen diakonal virksomhet.

Derimot blir det nesten fremstilt som meningsløst å holde på med gode gjerninger med mindre mennesker til slutt kan begynne å tro på Jesus. Mange av virksomhetene har kristen atmosfære, bønn og formidling av evangeliet som naturlig del, og ønsker at brukerne skal bli myndiggjort til dette livet og til det kommende. Dette bekreftes av referansedokumentene som en vanskelig diskusjon (TVIK: 18), og på mange måter virker det som at informantene har kommet langt i refleksjonen om at diakonien er en selvstendig tjeneste, og at den ikke kan skilles fra evangeliet. Dermed er det kanskje viktig å fortsette langs denne veien, hvor diakoni og evangelisering blir ansett som to selvstendige tjenester, som går hånd i hånd, og ikke skilles fra hverandre (TVIK: 19-20).

6.1.4 Hvem utøver diakoni

Spørsmålet om hvem som utøver diakoni knytter jeg til forståelsen i VJELK, og jeg har samlet dette i fire kategorier: Alle kristne, menighetene, virksomheter og den spesialiserte tjenesten. Dette er litt annerledes enn hvordan referansedokumentene sorterer aktører og ulike former for diakonal praksis (DIK: 46 og 66). Jeg har sortert det på denne måten fordi det var mest naturlig ut fra intervjuene.

I alle intervjuene kom det tydeligst frem at alle kristne har som oppgave å drive diakoni; ikke-kristne driver ikke diakoni. Dette bekreftes av referanselitteraturen, da alle der også er enig i at

alle døpte er utrustet til diakoni (DIK: 47). Samtidig er både referanselitteraturen og informantene enige i at det ikke er nødvendig med utdanning for å fungere diakonalt, det skjer spontant. På den ene siden blir den diakonien alle kristne skal gjøre fremstilt som det mest realistiske nivået for diakoni, som alle kan utføre. På den andre siden virker det som det er mangel på kunnskap, opplæring og motivering av medlemmene i menighetene til å utnytte denne spontane hverdagsdiakonien på best mulig måte. Her finnes det potensiale blant menighetene – ikke at de skal pålegges flere tjenester, men at det som allerede skjer kan styrkes, utvikles og gis et navn.

Det har vært en krevende prosess å få innsikt hvordan de japanske menighetene fungerer diakonalt. På en måte er det mye diakonalt som skjer av seg selv, mye som er organisert, samtidig som de har lite innsikt i fra diakoni er. *Hōshi buntan* som jeg skrev om tidligere er en sentral del av menighetenes organiserte diakoni. DIK beskriver at kirken tidligere i historien gjerne har organisert det som er viktig (DIK: 48), og det kan se ut som at VJELKs menigheter har handlet på samme måte. Jeg er enig i det som i referansedokumentene sies om at diakonien i menigheten trenger organisering, ledelse og struktur for å bli en del av kirkens liv. Dette vil jeg anse som en styrke i lokalmenighetene til VJELK da det virker som de er gode på organisering og ansvarsfordeling. På den andre siden blir spørsmålet om den organiserte diakonien i lokalmenighetene når ut til de svake menneskene i samfunnet, eller om det bare er kirkens egne medlemmer som nytter godt av den. Det virker som at menighetene ikke når ut til mennesker utenfor kirken annet enn gjennom virksomhetene, og det medlemmene selv spontant måtte gjøre i hverdagen. Samtidig er det klare indikasjoner på at menighetene fungerer som inkluderende fellesskap. Ut ifra det informantene fortalte er de flinke til å ta imot mennesker med psykiske problemer som trenger noen å prate med. Her er det ofte prest og eldste som tar hovedansvaret når det gjelder samtaler, men fellesskapet er med på å inkludere. Det kan hende at *hōshi buntan* har potensiale til i enda større grad å la diakonien bli en del av kirkens liv, ved at en utadrettet tjeneste struktureres og systematiseres på listen. Samtidig er det klart at dette ikke lar seg lett gjøre i den japanske konteksten.

Informantene har varierte forståelser om virksomhetene deres var menighetens diakoniprojekt, om den var diakonal, eller om det bare var deler av arbeidet som var diakonalt. Det som gjør virksomhetene diakonal blir forklart forskjellig av informantene. Noen konkrete punkt som ble nevnt er at det bygger på Bibelen, bønn, forkynnelse og menneskesyn. Da forstår de på en måte alt de holder på med som diakonalt. Ut ifra DIK er det spesielt fem punkt som bør være med i

refleksjonen når målene til det diakonale arbeidet formuleres (DIK: 43). Jeg vil ikke ha plass til å bedømme hver enkelt virksomhet ut i fra disse punktene, men vil hevde at virksomhetene treffer mange av disse elementene i sine arbeid. Prosjektene er drevet av kristne; sårbare mennesker får menneskeverdet bekreftet; barn, ungdommer og eldre blir myndiggjort til å klare seg mest mulig på egenhånd i samfunnet. Dette er elementer som bekrefter at virksomhetene kan betegnes som diakonale. På den andre siden gjør ikke informantene selv rede for dette, de har fokus på det spesifikt kristne og det som motiverer til å utføre denne tjenesten, antagelig fordi det er dette de har en klarest forståelse av. Fokus er i mindre grad på den diakonale utøvelsen, hvordan skal tilrettelegges for å oppnå fastsatte mål for endring både i kirke, samfunn og i enkeltmenneskers liv (ibid.).

Dette kommer til uttrykk hos informant C som ikke ønsker å betegne skolefritidsordningen som menighetens diakoniarbeid av flere grunner. For det første forstår han diakoni som en tjeneste hver enkelt kristen gjør, og ikke en organisert aktivitet. For det andre er det ikke en tjeneste når de tar betalt, da er det arbeid. Det må likevel nevnes at han sier at det skjer diakoni der. Som vi har sett i referansedokumentene har kirken organisert diakonien etter hvert som de skulle omfavne større grupper mennesker (DIK: 49). Diakonien fikk behov for mer struktur, og ut i fra hva som skjer i virksomhetene vil jeg hevde at det fortsatt vil kunne betegnes som diakoni selv om det er organisert. Profesjonelle og utdannede mennesker som mottar lønn for arbeidet sitt gjør gode gjerninger og utøver diakoni som enhver kristen, kvaliteten kan til og med øke (DIK: 69). Spørsmålet er om diakoni forutsetter frivillig og ubetalt tjeneste, eller om den også kan profesjonaliseres og ta form av institusjonell virksomhet. Ut ifra de tidligere drøftingene vil jeg hevde at skolefritidsordningen trygt kan kalles en diakonal virksomhet, nettopp fordi den er rett mot mennesker i en sårbar livssituasjon.

Informant G gav uttrykk for oppfatningen at diakoni ikke bare kan være en kort enkelthendelse. Den må være vedvarende for å være diakoni, mente hun, hvis ikke når den ikke menneskene. Dette er etter min oppfatning et utsagn som blir for ensidig fordi det ikke får fram sammenhengen mellom den individuelle spontane hverdagsdiakonien og mer langsiktig innsats. Selv om det alltid vil være en oppgave å styrke diakonal innsikt og relevans, og dermed å handle mer langsiktig, må ikke det føre til en underkjennelse av hverdagsdiakonien.

Jeg har ønsket å se på hvordan VJELK forstår diakontjenesten, og om de anser noen til å ha spesielt ansvar for diakonien i menigheten. I intervjuene har det kommet tydelig frem at *shitsuji*

ikke har noe spesielt diakonalt ansvar, selv om de er valgt til å ha en administrativ stilling. Dette kan vi belyse med *Tro virksom i kjærlighets* beskrivelse av de tre dominerende måter diakonibegrepet blir brukt på i dag (TVIK: 7-8), og som ikke gir tilslutning til en presbyteriansk tankegang om diakonen. Dette er også situasjonen i VJELK, *shitsuji* forstås som en administrativ stilling. Selv om den oversettes til ”diakon”, og derfor kunne peke i retning av diakonale oppgaver, har mine informanter liten eller ingen forståelse som korrelerer med dette. Dette gjelder også *yakuin*, en tittel som brukes på alle medlemmene i menighetsrådet, men heller ikke den oppfattes å ha sammenheng med diakonalt ansvar ifølge mine informanter.

Bokkai-tjenesten er et annet begrep som har vært interessant å undersøke i forhold til ledelse og ansvar innenfor diakonien. Det står i spenningen mellom evangelisering og diakoni, da det kan forstås som hyrdetjenesten og *pastoral care*. Informant H redegjorde for forholdet på en god måte, da han beskriver *bokkai* som ”å leve med Herren, og når du strekker ut en hånd til hjelp, bli den hånden diakoni”. Belyst av *Tro virksom i kjærlighet* sin beskrivelse av sjelesorgens plass i diakonien, ser vi en karitativ diakoniforståelse komme til uttrykk (TVIK: 12). Det er omsorgsdimensjonen ved sjelesorg og veiledning som blir forstått som diakonal. Åndelig og timelig nød ofte går hånd i hånd, og er vanskelig å skille. Vi kan se at informant H sin beskrivelse treffer godt til denne forståelsen der han holder dem sammen, men er reflektert og anser de som to selvstendige deler.

Bokkai-tjenesten blir forstått ganske bredt, og inneholder flere aspekter i tillegg til veiledning. Hyrdeansvaret består av ledelse, forkynnelse, undervisning og veiledning, noe som gjør at mange vil tilegne denne tjenesten til menighetens ledere. Samtidig blir *bokkai* av mange forstått som en tjeneste alle kristne kan ta del i, ved at presten har *bokkai*-ansvaret og utrufter og gir opplæring til f. eks. ungdommer, så de kan ha ansvar for sin egen flokk, og lære å ta ansvar for hverandre. Selv om dette begrepet ikke hjelper oss veldig mye nærmere en diakontjeneste i VJELK, sier det fortsatt noe om hvem som har omsorgsansvaret i menighetene. Presten har det overordnede ansvaret, og kan utruste og gi opplæring til de andre medlemmene. Som *Diakoni i kontekst* gjorde klart bør diakoni gjenspeiles i kirkens lederskap hvis de mener at diakoni er en viktig del av det å være kirke (DIK: 74). Som beskrevet tidligere har menighetene sterkt fokus på mennesker som sliter og har det vanskelig psykisk og sosialt, og dermed blir *bokkai*, i form av sjelesorg og veiledning en viktig del av menighetenes diakonale oppdrag. Det virker i utgangspunktet ut som det bare er prest, eventuelt eldste, evangelist og misjonær, som kan møte mennesker som trenger sjelesorg og veiledning. Mens på den andre siden kan de andre

medlemmene utrustes, og få ta i bruk sine nådegaver til å møte mennesker i nød, både gjennom samtale, men også gjennom å ha ansvar for en egen flokk. På den ene siden vil dette kanskje være vanskelig ovenfor taushetsplikt og tillit. På den andre siden vil dette føre til et fellesskap der medlemmer blir utrustet til i større grad å ta i bruk sine nådegaver.

6.1.5 utfordringer for diakonale virksomheter

Diakoni i kontekst tar opp problemene som mange diakonale arbeid møter i vestlige kontekster i dag, som har krevd nytenkning (DIK: 50-52). Dette vil nødvendigvis ikke kunne anvendes på den japanske konteksten, men siden det også er en velferdsstat, kan det være med å belyse noen av utfordringene. Det har mer og mer blitt krevende å ha diakonale institusjoner på grunn av høyere krav til profesjonalitet, konkurranse fra velferdssamfunn og andre aktører. Dette får blant annet skolefritidsordningen og aldersboligene kjenne på, da de er nødt til å holde et visst nivå for å kunne drive og få brukere. På den ene siden fører dette til økt avhengighet av menigheten, både når det gjelder økonomisk støtte, og bruk av frivillige og ledere med kunnskap. På den andre siden kan virksomhetene som er i form av institusjoner vurderes som viktige, siden de når mennesker som gjerne ikke andre av menighetens virksomheter naturlig ville sett eller hatt mulighet til å hjelpe. Når menigheten ser et behov som krever fastere og mer organiserte strukturer enn det man kan få til på menighetsnivå blir den institusjonaliserte diakonien nødvendig. Det er ofte utfordrende å få til, men noen ganger er det nødvendig for å hjelpe en gruppe mennesker i nød.

En vanskelighet som informant C nevner er når skolefritidsordningen er med på å støtte en negativ tankegang. Her virker det som informant C har en forståelse for at de som menighet og virksomhet har ansvar for å påvirke situasjonen for de svake, altså barna, sitt beste. Spørsmålet som igjen kan stilles vil være om foreldrene vil arbeide kortere dager om skolefritidsordningen ble lagt ned, eller om barna bare ville blitt hjemme alene. Slike problemstillinger vil ikke være mulig for meg å diskutere i oppgaven her, men tenker at analyse av konteksten og prioritering av midler i denne situasjonen vil være nødvendig.

En annen problemstilling ved virksomhetene er at de i stor grad er avhengige av enkeltpersoner, særlig de som har lederansvar, og i mindre grad blir hele menighetens anliggende og ansvar. I referansedokumentene har vi sett at profesjonelle arbeidere og diakoner ofte har ansvar for å kvalitetssikre arbeidet og er nøkkelpersoner for å definere mål, utnytte ressursene, organisere og planlegge gjennomføringen (DIK: 69). På den ene siden kan det gi tydelige mål for

virksomheten, og tydelige planer for arbeidet og på hvilke menneskers behov som skal dekkes. Det kan gjøre det enklere å gi oppgaven videre til neste prest eller arbeider. I tillegg kan kanskje virksomhetene være mer tilknyttet menigheten som helhet. På den andre siden kan dette være vanskelig, siden noen er ukomfortable med å bestemme for den presten som kommer etterpå, og ønsker heller å legge en plan for sine år. Derimot ville det vært enklere viss menighetsrådet, eventuelt et diakoniråd, var enda sterkere med i bestemmelsene, slik at det var menigheten som sto ansvarlig og bestemte hvilken satsning de ønsket å ha fremover.

6.1.6 Opplæring i diakoni

Alle informantene mente det ville vært nyttig med mer opplæring i diakoni. Det mangler kunnskap på feltet, og det ligger mye praksis klar som kan brukes for å konkludere med at det er diakoni, som DIK anbefaler som metode (DIK: 48). Opplæring i diakoni vil gi den individuelle diakonien et løft, der de lærer hvordan de møter den nødlidende på best mulig måte. Den organiserte diakonien vil også få et løft når ikke bare presten har kunnskap om hva diakoni faktisk er, men at flere av de ansatte og frivillige får mulighet til å vite at det de gjør, gjør de for å hjelpe de svake, som Jesus har kalt oss til å gjøre. Informantene hadde noen eksempler på hvordan opplæringen kan gjøres, gjennom KLTS og KLBI, lokale seminar og gjennom at prestene får mer kunnskap. *Diakoni i kontekst* bekrefter på mange måter forslagene, men går steget videre og utfordrer til å la opplæringen til diakoni komme inn i all kristen utdanning (DIK: 76). Søndagsskole, konfirmasjonsarbeid, prestestudie, ungdomsleirer – alle bør få mulighet til å lære hva det er, og hvorfor det er viktig. Så langt jeg vet er det få ressurser på japansk om dette temaet, foruten det jeg har nevnt, og et økumenisk samarbeid for utarbeiding ville muligens lønnet seg, spesielt for de teologiske seminarene. Dette burde vært praktisk orientert, med den japanske konteksten i fokus, muligheter, utfordringer, mål og tiltak, slik at japanske prester, menigheter og hver enkelt kristen hadde blitt myndiggjort til å drive diakonalt arbeid.

6.2 Diakoniforståelsen vurdert ved hjelp av SWOT-analyse

For å få oversikt over analysen og diakoniforståelsen i VJELK som kommer frem, har jeg satt opp en liten SWOT-analyse med utgangspunkt i funnene i analysen. Dette vil være med på å gi en enklere oversikt over hvilken forståelse vi står ovenfor, og hvordan arbeidet videre med dette kan utføres. Analysemetoden ”SWOT” består av en firedelt struktur gjennom å identifisere fokuspunkter ut i fra *Strengths* (styrker), *Weaknesses* (svakheter), *Opportunities* (muligheter)

og *Threats* (trusler). Analysen inneholder ikke nødvendigvis absolutte sannheter, men kan være med på å belyse noen kjernepunkt, og i tillegg få fram dynamikken mellom de ulike elementene.

Styrker (Strengths)

- Diakonien er tydelig forankret i den kristne troen, og henter styrke og kraft fra bibellesning og bønn
- Diakonien er forankret i lokalmenigheten
- De har en allerede etablert praksis, både i virksomhetene og menighetene, som er et godt utgangspunkt for utvikling av diakoniforståelsen
- Menighetene er åpne og gjestfrie
- De har forståelse for at diakonien er for alle mennesker, men at den målrettet bør hjelpe se sårbare

Styrkene jeg har funnet ved diakoniforståelsen hos informantene mine er at den er tydelig forankret i den kristne troen, og henter sin selvforståelse, motivasjon og begrunnelse derifra. Både menighetene og virksomhetene prioriterer bønn og bibellesning som en viktig del av den daglige rutinen, dette er med på å både styrke og opprettholde den diakonale identiteten. Diakonien er lokalt forankret, og informantene har reflektert forståelse ovenfor de diakonale utfordringene de selv arbeider med. Det er allerede en tydelig etablert diakonal praksis som kommer til uttrykk hos medlemmene, menighetene og virksomhetene. Dette er en omsorgsfokusert diakoniforståelse som ønsker at medlemmene hjelper de som trenger det i hverdagen. Samtidig fungerer menighetene som inkluderende fellesskap, der mennesker som sliter kan komme til samtale og bli innlemmet i fellesskapet. De organiserte virksomhetene er en sentral del av den utadrettede diakonien, og når lengre ut enn det de lokale menighetene klarer på egenhånd.

Forståelsen for diakoni har hos mange av informantene vist seg å være en karitativ diakoniforståelse som ønsker å nå de svake i samfunnet, med noen unntak og svakheter som jeg skal se på videre.

Svakheter (Weaknesses)

- En alt for vid forståelse av diakoni
- Diakoniforståelsen mangler refleksjon

- Diakoniforståelsen mangler kompetanse
- Menighetsdiakonien er for innadrettet, og står i fare for at bare de som kommer inn i menighetene får del i omsorgen

Diakoniforståelsen slik den kommer frem hos noen av informantene er veldig vid, slik at alle tjenester som er gjort for Gud og mennesker blir betegnet som diakoni. Dette er som skrevet i analysen en svakhet ved arbeide, blant annet fordi denne vide forståelse gjør det vanskelig å skille mellom god og dårlig diakoni, og diakonien kan risikere å miste sitt hovedanliggende som er de sårbare. Ut ifra analysen virker det som mangel på opplæring skaper mye forvirring og vanskeligheter innenfor diakonien. Den blir smalnet inn til det som kommer tydelig ut av Bibelen og kan leses av lekfolket, men det som har fulgt kirkens historie de siste 2000 årene mangler. Dette kan være noen av grunnene til at diakonien blir kristosentrisk og består av å tjene slik som han gjorde. De blir dermed opphengt i tjenestebegrepet og disippeloppdraget, og frykter å undervise menigheten i diakoni fordi de ikke vil pålegge medlemmene mer arbeid. En annen svakhet er at menighetsdiakonien er for innadrettet og ikke har et aktivt fokus på situasjonen utenfor. Frykten for å snakke om diakoni gjør muligens at konteksten ikke analyseres, og lokalsamfunnets utfordringer blir ikke reflektert over i menighetene. Dermed blir bare det bare de som kommer innenfor kirken eller virksomhetene, og som er synlig for medlemmene, som får den hjelpen de trenger.

Styrkene og svakhetene sett opp mot hverandre

Det synes å være en sammenheng mellom det jeg beskriver som styrker og svakheter. Styrkene gjør at svakhetene ikke får den nødvendige oppmerksomhet. På den ene siden har menighetene blitt et varmt, inkluderende fellesskap i lokalsamfunnet, som hjelper de svake som trenger det. På den andre siden mangler de opplæring og refleksjon, til å analysere konteksten og finne kilden til vanskelighetene, eller de sårbare utenfor menigheten.

Muligheter (Opportunities)

- En interesse for diakoni, spesielt blant informantene, men også i måldokumentene
- Behov i samfunnet hvor kirkens tjenester etterspørres
- Undervisning og opplæring er en mulighet VJELK har for å styrke diakoniforståelsen, og etablere en enda sterkere praksis

- Reflektert forhold om diakoni som en selvstendig del av misjon, et godt potensiale til å videreutvikle diakoniforståelsen ”bygget på god grunn”

Det finnes flere muligheter innenfor VJELK med tanke på diakoniforståelsen. Det viser seg å være en voksende interesse for diakoni og en hunger etter mer kunnskap. I måldokumentene ser vi at diakoni har fått plass, og vil etterhvert forhåpentligvis bli prioritert plass til i konstitusjonen også. Selv om Japan er en velferdsstat, er det behov i samfunnet som etterspør kirkens tjenester, og det er mye nød i samfunnet som kirken kalles til å møte. Med tanke på den praksisen som allerede er, vil opplæring og undervisning kunne peke på praksisen slik at det gir en forståelse for at det de allerede gjør er diakonalt, og gi ideer til nye metoder. Dette vil ikke nødvendigvis kreve at de må gjøre mer, men at det de allerede gjør blir styrket, mer målrettet og bekreftet som diakonale gjerninger. Det vil kunne være med på å styrke menighetenes diakonale posisjon, og etablere enda sterkere praksis, som er reflektert ovenfor konteksten, og møter lokalsamfunnets behov. Det virker som diakoni har fått etablert seg som en selvstendig tjeneste, som en del av misjon. Hvis dette stemmer er dette en god grunnstein å arbeide ut i fra og etablere en selvstendig diakoniforståelse i kirkesamfunnet, som kan stå enda sterkere, og hånd i hånd med evangeliseringen.

Trusler (Threats)

- Den spontane diakonien kan komme i fare for å bli nedprioritert når all diakonien forutsetter faste rammer
- Det kan bli en motsetning mellom frivillig og profesjonell diakoni
- Selvopfatning at de er ressursvake, små menigheter, liten økonomi og ingen utdanning

Det er flere trusler ovenfor diakoniforståelsen slik det ser ut nå. Menighetene velger å nedprioritere diakonien, enten fordi den vurderes teologisk til å være sekundær i forhold til evangeliseringsoppdraget, eller fordi de oppfatter dette for krevende ut fra de ressursene de har til disposisjon. Da står den spontane diakonien i fare for å bli glemt som en viktig del av menighetenes diakonale tjeneste. På den andre siden er det den spontane diakonien som ofte verdsettes og blir ansett som mest ideell, da den klartest kan anses som en tjeneste, mens det lønnede arbeidet faller ut. Dette gjør at profesjonelle aktører og de som er ansatt i virksomhetene kan risikere å ikke bli verdsatt innenfor diakoniforståelsen. Den siste trusselen gjelder menighetens selvforståelse som diakonal aktør, der de ofte anser seg selv for å være små,

ressurssvake menigheter. Hvis ikke menighetene har kunnskapen til å analysere konteksten, vurdere sin egen kapasitet, og ressursene de selv har, vil arbeidet risikere å stagnere. Det kan vel være at en mer bevisst diakonal satsing ville forutsette mer samarbeid med andre menigheter. Hvis menighetene ikke klarer å se enkeltmenneskene i lokalsamfunnet de kan hjelpe uten å måtte starte en virksomhet eller organisere en aktivitet, truer dette menighetens selvforståelse som kirke.

Muligheter og trusler sett opp mot hverandre

Det finnes både muligheter og trusler som er tydelige innenfor diakoniforståelsen og diakonipraksisen som kommer til uttrykk. Hvis vi ser på sammenhengen mellom spontan og organisert diakoni, ser vi at hvis det blir en motsetning mellom disse, oppfattes den ene gjerne som en trussel mot den andre. Får en fram samvirke mellom de to, blir dette en mulighet. For å få dette til vil opplæring og undervisning være essensielt gjennom å peke på praksisen som allerede skjer, slik at den spontane diakonien styrkes som en del av diakoniforståelsen, og samvirke med den organiserte diakonien blir tydeliggjort.

Styrker, svakheter, muligheter og trusler sett opp mot hverandre

Jeg har sett at det er et mønster i spenningen mellom vid og smal diakoniforståelse, og i forståelsen mellom profesjonell og frivillig diakoni. Det å komme til rette med denne utfordringen er en av de store oppgavene. Det å få en større bevissthet om hva diakoni er, gjennom opplæring og utdanning, vil kunne være en hjelp til å komme over disse spenningene.

7 Oppsummering og konklusjon

*Hvilken diakoniforståelse og diakonipraksis kommer til uttrykk i
Vest Japan Evangelisk Lutherske Kirke?*

Her ser vi en blomstrende diakoniforståelse som bygger på det bibelske grunnlaget med Jesus som forbilde i alt. Det sterke rotfeste i tjenestebegrepet skaper usikkerhet og frykt for diakonibegrepet. Dersom det innføres på feil måte vil mange av medlemmene føle at de må tjene og prestere mer enn de allerede gjør i en hektisk hverdag.

Gjennom omsorg for de som har det vanskelig, og tjenester for hverandre utføres den diakonale praksis. Ved hjelp av samtale og veiledning, åpne fellesskap, bekreftelse av menneskeverd utføres omsorgen, men også menighetens frivillige tjenester for hverandre betegnes som diakonale. Hovedvekten av den diakonale utførelsen ligger på virksomhetene og menighetene som inkluderende fellesskap, som ønsker å skape arenaer for aksept og kjærlighet. Derimot er det den individuelle diakonien som blir løftet sterkest opp, der hver enkelt kristen har et ansvar for å elske sin neste i hverdagen.

Både i forståelsen og praksisen kommer den karitative diakonien til uttrykk, der de ønsker å vise omsorg for mennesker som har det vanskelig. Samtidig viser forståelsen vanskeligheter, og problemstillinger som gjør den diakonale tydeligheten vanskelig. Mye diakonal praksis skjer, men blir ikke satt ord på som diakonalt.

Det jeg har sett i SWOT-analysen er at mangel på kompetanse skaper en spenning mellom vid og smal diakoniforståelse, og mellom frivillige og profesjonelle som diakonale utøvere. Disse spenningene skarpstiller svakhetene, men det finnes muligheter til å forbedre gjennom å opparbeide mer klarhet i diakoniforståelsen. Gjennom utdanning og opplæring ved å vise til den allerede etablerte praksisen som hjelper mennesker, vil menighetene få en bredere forståelse for at mye som allerede skjer er diakonalt. Dette kan føre til en klarhet i når noe er diakonalt, og hvem som utøver diakoni, slik at spenningene i diakoniforståelsen kan opphøre. Da kan de oppdage nye mål og muligheter, og få en enda mer gjennomtenkt praksis.

8 Kilder

Bibelen (2011). *Den hellige skrift*. Det gamle og det nye testamentet. Oslo: Bibelselskapet.

Boganes, Nils (1991). *Med Guds ord i gudenes land. NLM's arbeid i Japan gjennom 40 år*. Oslo: Lunde forlag.

Det lutherske verdensforbund (2010). *Diakoni i kontekst. Forvandling. Forsoning. Myndiggjøring*. Norsk utgave. Redaksjonelt ansvar: Estrid Hessellund, KUI. Opprinnelig utgitt 2009. Geneve, Sveits: Det Lutherske verdensforbund.

Friese, Susanne (2012). *Qualitative Data Analysis with ATLAS.ti*. Los Angeles: Sage.

Gilje, Nils og Grimen, Harald (1993). *Samfunnsvitenskapens forutsetninger: Innføring i samfunnsvitenskapens vitenskapsfilosofi*. Oslo: Universitetsforlaget.

Grenness, Tor (2012). *Hvordan kan du vite om noe er sant? - Veiviser i forsknings- og utredningsarbeid for studenter*. (2. utg.). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Haig, John H., and Nelson, Andrew N. (1997). *The new Nelson Japanese-English character dictionary* : Based on the classic edition by Andrew N. Nelson (Completely rev. by John H. Haig and the Department of East Asian Languages and Literatures, University of Hawai'i at Mānoa. ed.). Rutland, Vt: Tuttle Publishing.

Hikikomori. I Oxford Dictionaries. Oxford University Press. Hentet 5.5.16 fra: <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/hikikomori>

Kirkerådet (2008). *Plan for diakoni i Den norske kirke*. Oslo.

Kvale, Steinar og Svend Brinkmann (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. (2. utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Lossky, Nicholas. (2002). *Dictionary of the ecumenical movement* (2. utg.). Geneva: WCC Publications.

- Lozano, Brittany (2013). Understanding Futōkō as a Social Problem in Japan: The Social Context and Motivation for Change. (Honor Thesis - Baylor University) Hentet 05.05.16 fra: <https://baylor-ir.tdl.org/baylor-ir/handle/2104/8886>
- NESH (2006). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*. Oslo: De nasjonale forskningsetiske komiteer.
- Nordstokke, Kjell (2011a). *Liberating Diakonia*. Tapir akademisk forlag, Trondheim
- Nordstokke, Kjell (2011b). *Diakonia in Context: Transformation, Reconciliation, Empowerment. An Introduction to the Diakonia Document of the Lutheran World Federation*. I Hans Hoerschelmann (red.), *Mission and Development. I Search for a Mission Strategy for the Mekong Region*. Hong Kong: Lutheran Theological Seminary, 2011, 67-75.
- Redse, Arne (2014). *Gudsteneste- og tenesteordninger i NLM – eit kort historisk tilbakeblikk. Innsyn* (Fjellhaug Internasjonale Høgskole sitt tidsskrift), 50(2014/1). 33-42.
- Silverman, David (2010). *Doing qualitative research - A practical handbook* (3. utg.). London: SAGE Publication Ltd.
- Solheim, Dagfinn (2012). *Fornyhet kall til misjon*. Hentet 02.05.16 fra: <http://www.nlm.no/nlm/internasjonalt/japan/nyheter/fra-wjelcs-aarsmoete>
- Solheim, Dagfinn (2002). *Japan*. I Tolo, Arne (Red.), *Såtid, vekst og modning* (114-139). Oslo: Lunde forlag.
- Thagaard, Tove (2013). *Systematikk og innlevelse*. (4. utg.). Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS.
- VJELK (2013). *Konstitusjonen for Vest Japansk Evangelisk Lutherske Kirke*. (10 reviderte utgave, 30.09.13).
- VJELK (2015). *Saksdokumentet til det 55 ordinære årsmøte*. (20-21 mars 2016).

9 Vedlegg

Vedlegg 1: Intervjuguide

Vedlegg 2: Ordliste og forkortelser

Vedlegg 3: Curriculum Vitae - Kari Opperud

Vedlegg 1

Intervjuguide

Del 1

Hvem er du?

Hvor lenge har du vært kristen?

Hva var det som motiverte deg til å bli kristen?

Kan du fortelle litt om menigheten / prosjektet?

Hvordan kom du i kontakt med menigheten / prosjektet?

Del 2

Fortell litt om arbeidet som gjøres her / i menigheten din / i prosjektet

- Hva består dine oppgaver i?
- Hva legger du / dere (staben) spesielt vekt på i det daglige arbeidet?

Hva er det du / dere (staben) ønsker å oppnå med dette arbeidet?

- Hva ønsker du/dere skal skje med menneskene som er involvert?

Hva ser du som styrke i arbeidet

Hva ser du som svakheter?

Hvilke muligheter ser du for å utvikle virksomheten videre?

Hvorfor er det viktig at menigheten/kirken/de kristne (har tilknytning til) har denne virksomheten?

Del 3

Kjenner du begrepet diakoni?

Har du noen ganger tenkt over at det du driver med er diakoni?

Tenker du om arbeidet du beskrev tidligere som diakoni?

- Hva er det ved virksomheten du er engasjert i som gjør at den kan kalles diakonal?

Hvilke andre begreper ville du beskrevet det med?

Hva er forskjellen på diakoni og bokkai?

- Er bokkai en del av diakoni?
- Hvem har bokkai i en menighet?

Hva er forskjellen på shitsuji og yakuin?

- Har dette noe å gjøre med hvem som har diakonalt ansvar?

Har du noen tanker om hvem som skal drive diakoni?

Del 4

Hvordan kommer det diakonale til uttrykk i den daglige praksisen?

Tror du at begrepet ”diakoni” kunne vært med på å styrke arbeidet?

- På hvilken måte?
- Gir det uttrykk for noen form av egenart i arbeidet?
- Hva tenker du er god diakoni?

Er det mange i Japan som trenger diakoni?

- Bør hver kirke i Japan ta mer ansvar for dem?
- Kan denne kirken / prosjektet gjøre mer for de som trenger diakoni?

Er diakonien til for å hjelpe folk eller for at mennesker skal bli frelst?

Del 5

Ser du noen fordeler med å ha større oppmerksomhet på diakoni-begrepet og forståelsen av det i arbeidet ditt?

- Hvilke fordeler ser du?
- Kan det også være noen ulemper ved å bruke begrepet mer aktivt?

Burde diakoni vært en del av hōshi buntan?

Hvordan tenker du forståelsen av diakoni og bruken av begrepet i den daglige praksis kan være med på å berike menigheten / prosjektet

Kan det være aktuelt med opplæring i diakoni i VJELK?

- Hva ville det bestå i?

Vedlegg 2

Ordliste

Bokushi / 牧師 = pastor / prest

Bokkai / 牧会 = hyrdeansvar, brukes ofte i betydningen *Pastoral care*

Chōrō / 長老 = eldste

Yakuin / 役員 = menighetsrådsmedlem

Shitsuji / 執事 = diakon, brukes som betegnelse på menighetsrådsmedlemmene

Yakuinkai / 役員会 = menighetsråd

Hōshi buntan / 奉仕分担 = fordeling av arbeidsoppgaver i menigheten

Hikikomori / 引き籠り = folk som gjemmer seg bort på rommet sitt og unngår sosial kontakt.

Futōkō / 不登校 = barn og ungdommer med skolefobi

Fukushi / 福祉 = sosialt arbeid

Sewa / 世話 = hjelpe

Tsukaeru / 仕える = tjene

Sasaeru / 支える = støtte

Mushi no ai / 無私的愛 = kjærlighet som ikke bunner i meg.

Forkortelser

VJELK - Vest Japan Evangelisk Lutherske Kirke

NLM - Norsk luthersk misjonssamband

NGO - Non-governmental organization

NPO - Non-profit organization

KLTS - Kobe Lutheran Theological Seminary

KLBI - Kobe Lutheran Bible Institute

FLOM - Finish Lutheran Overseas Mission

FLM - Finish Lutheran Mission

YMCA - Young Men's Christian Association

SIK - Samband Islenskra Kristnibodsfélaga

CAQDAS - Computer Assisted Qualitative Data Analysis Software

Vedlegg 3

Curriculum Vitae - Kari Opperud

Utdanning:

- 2008   Pastoralklinisk utdanning, Sentralsykehuset Buskerud (3 måneder)
- 1998 – 2000   Det teologiske Menighetsfakultet, Oslo:
                  Kristendom hovedfag (inkl. koiné gresk) (5 semester)
- 2000   Ferdig cand.philol.
- 1980 – 1982   Kobe Missionary Language Institute, Kobe (2 år)
- 1979   Fjellhaug skoler: Misjonsskolen for kvinner (1 semester)
- 1978   Norsk Lærerakademi, Bergen: Pedagogikk grunnfag (2 semester)
- 1978   Ferdig cand. mag.
- 1976 – 1977   Norsk Lærerakademi, Bergen: Kristendom grunnfag og mellomfag
                  (3 semester)
- 1975 – 1976   Universitetet i Oslo: Engelsk grunnfag og mellomfag (2 semester)
- 1974   Universitetet i Oslo: Examen Philosophicum (1 semester)
- 1970 – 1974   St. Hallvard gymnas, Drammen: engelsklinja
- 1972 – 1973   San Marcos High School, Santa Barbara, CA: utvekslingsstudent (1 år)

Arbeidserfaring:

- 2014 – 2015   Norsk Luthersk Misjonssamband, forkynner på landsbasis (1 år)
- 2008 – 2014   Nima menighet, Japan:
                  menighetsarbeid (6 år)
- 2007 – 2008   Norsk Luthersk Misjonssamband, forkynner på landsbasis (1 år)
- 2001 – 2007   Nima menighet, Japan:
                  menighetsarbeid (6 år og 3 mnd.)
- 1999 / 2000   Tumlare Corporation, Oslo:
                  Sommerjobb som guide for japanske turister
- 1997 - 1998   Norsk Luthersk Misjonssamband, forkynner på landsbasis
- 1993 – 1997   Itami menighet, Japan:
                  menighetsarbeid (4 år)

- 1992 – 1993 Nordborg videregående skole, Finnsnes: lærer (1 år)
- 86 – 1992 Tamashima og Higashi Fukuyama menigheter, Japan:
menighetsarbeid (6 år)
- 1985 – 1986 Norsk Luthersk Misjonssamband, forkynner på landsbasis (1 år)
- 1982 – 1985 Kita Osaka menighet, Japan:
menighetsarbeid (3 år – etter språkskolen)
- 1979 – 1980 Norsk Luthersk Misjonssamband, forkynner/ misjonskandidat landsbasis (1 år)

Ansatt i NLM siden sommeren (01.08?) 1979. Samtlige oppdrag i 100 %.

Men studiepermisjon (u/lønn) 15.08.98 – 31.12.00 og (m/lønn) 27.03.08 – 18.06.08.

Lønnet av Nordborg v.g. skole: skoleåret 92/93